

สภาพความแตกแยกของพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลผสม

นับตั้งแต่การปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีผู้แทนทางการเมืองที่มาจากประชาชน สังกัดพรรคการเมือง มีการเลือกตั้ง และจัดตั้งรัฐบาลโดยพรรคการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้ง แต่จะพบว่า มีสภาพการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นเรื่อยมากับรัฐบาลนั้นคือ การเกิดความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลขึ้น และด้วยเหตุที่รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลผสมที่มาจากพรรคการเมืองร่วมกันจัดตั้ง ปัญหาความไร้เสถียรภาพจึงเกิดขึ้น ซึ่งสาเหตุหนึ่งของสภาพดังกล่าวก็คือ การเกิดความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองเหล่านั้นที่มาาร่วมกันจัดตั้งรัฐบาล จนนำไปสู่การแตกแยก สภาพการณ์เช่นนี้นับว่า เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงจากระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาทางการเมืองของไทยเป็นอันมาก จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรแก่การพิจารณาว่าเป็นเพราะสาเหตุใดที่ก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นกับบรรดาพรรคการเมืองอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อมาร่วมกันจัดตั้งรัฐบาล

งานวิจัยนี้มีความประสงค์จะวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดสภาพการณ์เช่นนี้ และในบทนี้จะได้ศึกษาถึงสภาพความแตกแยกของพรรคการเมือง โดยศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างความแตกแยกของพรรคการเมือง 2 รัฐบาลผสม เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง และวิเคราะห์หาสาเหตุได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจะยกตัวอย่างความแตกแยกของพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลของนายชวนหลีกภัย กับความแตกแยกของพรรคการเมืองในสมัยรัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา ซึ่งทั้งสองรัฐบาลผสมนี้จะมีสาเหตุของความแตกแยกของพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลแตกต่างกัน

ปัญหาความขัดแย้งและความแตกแยกของพรรคการเมืองในรัฐบาลผสมของ

นายชวน หลีกภัย

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญ อีกเหตุการณ์หนึ่งนั่นคือ เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เป็นความวุ่นวายทางการเมืองที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง ด้วยแรงกดดันจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ทำให้พลเอกสุจินดา คราประยูร (หนึ่งในผู้ทำการรัฐประหารรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ในนามของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ) ต้องลาออกจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ต่อมา ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นได้ทูลเกล้าฯ ถวายชื่อ นายอานันท์ ปันยารชุน ให้พระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 และในช่วงการบริหารประเทศโดยคณะรัฐบาลชุดนายอานันท์นี้ ได้มีการเคลื่อนไหวในสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหลายครั้ง และประเด็นแก้ไขที่สำคัญประเด็นหนึ่งคือให้มีการเปลี่ยนแปลงจากรัฐธรรมนูญเดิมที่ไว้ระบุที่มาของนายกรัฐมนตรีว่า ต้องเป็นผู้แทนราษฎร มาเป็นว่า นายกรัฐมนตรีต้องมาจากบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น (ณรงค์ สินสวัสดิ์, 2539: 208) ทำให้นายกรัฐมนตรีคนต่อมาจากนายอานันท์ ปันยารชุน หรือนายกรัฐมนตรีคนที่ 20 ต้องมาจากการเลือกตั้งคือ มาจากคนที่เป็นสส.

รัฐบาลชุดนายอานันท์ ปันยารชุน ได้บริหารประเทศอยู่ระยะหนึ่ง จึงได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 เพื่อหาบุคคลดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่มาจากการเลือกตั้ง ในช่วงก่อนการเลือกตั้งคราวนั้น ได้มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทยหลายพรรคด้วยกัน ภายหลังเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬขึ้น (ณรงค์ สินสวัสดิ์, เพิ่งอ้าง: 210) กล่าวคือ

1) หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม อันเป็นพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างการปกครองของคณะราษฎร คือ นายพรรค วงศ์วรรณ ได้ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรค และได้ย้ายไปอยู่กับพรรคชาติไทย สมาชิกพรรคส่วนหนึ่งได้ไปอยู่กับพรรคชาติไทย แต่บางคนย้ายไปสังกัดพรรคชาติพัฒนาที่ตั้งขึ้นมาใหม่

2) หัวหน้าพรรคชาติไทยคือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ลาออกจากพรรคชาติไทย ไปตั้งพรรคใหม่คือ พรรคชาติพัฒนา โดยมีอดีตสส.พรรคชาติไทยจำนวนหนึ่งตามไปอยู่ด้วย และมีอดีตสส.จากพรรคอื่นเช่น พรรคสามัคคีธรรมและพรรคประชาธิปไตยก็ตามไปอยู่ด้วย เช่น นายประจวบ ไขยสาส์น เป็นต้น

3) หัวหน้าพรรคเอกภาพคือ นายบุญชู โรจนเสถียร ลาออกจากพรรคเอกภาพและได้ย้ายไปอยู่พรรคพลังธรรม ซึ่งมีพลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นหัวหน้าพรรค โดยมีอดีตสส.จำนวนหนึ่งตามไปอยู่ด้วย

ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรคประชาธิปไตยได้รับเลือกเข้ามาด้วยจำนวนสส.มากกว่าพรรคอื่นๆจึงทำให้พรรคประชาธิปไตยมีความชอบธรรมมาก ในการเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ประกอบกับในช่วงนั้น มีการกล่าวโจมตีกันระหว่างพรรคการเมืองด้วยกันในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งโดยกล่าวหาโจมตีพรรคการเมืองหลายพรรคที่ร่วมสมัยกับพลเอกสุจินดา คราประยูร ให้เป็นนายกรัฐมนตรีว่า เป็น "พรรคมาร" ซึ่งได้แก่ พรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และ พรรคมวลชน ทำให้ความชอบธรรมของพรรคประชาธิปไตยมีมากยิ่งขึ้น เนื่องจากพรรคประชาธิปไตยวางตัวเป็นพรรคฝ่ายค้านต่อต้านการปกครองของพลเอกสุจินดามาโดยตลอด และเมื่อนายมารุต ภูมิกานต์ สส.พรรคประชาธิปไตยได้รับการแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงได้มีการ ทุเล กล่าวหาถ้อยคำนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปไตย ให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 20 พรรค

ตารางที่ 1
แสดงผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535

ชื่อพรรค	จำนวนสส.ที่ได้รับเลือกตั้ง
1. ประชาธิปไตย	79
2.ชาติไทย	77
3.ชาติพัฒนา	60
4.ความหวังใหม่	51
5.พลังธรรม	47
6.กิจสังคม	22
7.เสรีธรรม	8
8.เอกภาพ	8
9.มวลชน	4
10.ประชากรไทย	3
11.ราษฎร	1
12.พลังประชาชน	-

พระราชบัญญัติจึงได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรคการเมืองอื่น ๆ คือ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ และพรรคกิจสังคมเป็นรัฐบาลผสม 5 พรรค

ในการบริหารประเทศของรัฐบาลผสม 5 พรรค โดยมีนายชวน หลีกภัยเป็นผู้นำรัฐบาล หรือนายกรัฐมนตรี ก็ได้ประสบกับปัญหาต่าง เช่นทุกรัฐบาลผสม ที่มาจากการเลือกตั้งที่ผ่านมา นั่นคือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลเดียวกัน หรือปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในพรรคของแต่ละพรรค จนกระทั่งมักนำไปสู่การเกิดความแตกแยก และต้องการมีการแก้ไขปัญหาคด้วยการยุบสภาในที่สุด

1. ความขัดแย้งทั่ว ๆ ไป

1.1 การไม่ยอมรับพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาล

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลผสมสมัยของนายชวน หลีกภัย ได้เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งรัฐบาลแล้วกล่าวคือ เมื่อพรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนเสียงสส. จากการเลือกตั้งมากที่สุด และได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล พรรคประชาธิปัตย์ได้เชิญพรรคพันธมิตรอีก 3 พรรค จากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งได้แก่ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ เข้าร่วมรัฐบาล และสำหรับพรรคการเมืองที่ 5 ที่จะเชิญเข้าร่วมรัฐบาลด้วยนั้น ในคราวแรก พรรคประชาธิปัตย์เสนอให้มีการนำพรรคชาติพัฒนาเข้ามาร่วมรัฐบาล หากแต่ได้รับการคัดค้านจากพรรคพันธมิตรด้วยกัน นายพิศาล มูลศาสตรสาทร เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ในขณะนั้น น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ ที่ปรึกษาพรรคพลังธรรม และนายอุทัย พิมพ์ใจชน หัวหน้าพรรคเอกภาพ ร่วมกันแสดงท่าทีคัดค้านทันที โดยการไม่ยอมรับการเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคชาติพัฒนา โดยอ้างเหตุผลในเรื่องภาพพจน์ พร้อมทั้งให้เหตุผลว่า เสถียรภาพรัฐบาลไม่ได้อยู่ที่ตัวเลขสส. ในสภาแต่อย่างใด แต่ขึ้นอยู่กับ"คุณภาพ" และผลงานของรัฐบาลมากกว่า (สัมภาษณ์วิจารณ์,

20-26 กันยายน 2535, 6) อย่างไรก็ตาม การคัดค้านครั้งนี้อาจมองว่า เป็นการคัดค้านตามหลักการได้ แต่หากพิจารณากันอย่างลึกซึ้ง จะพบว่า เริ่มด้วยกรณีที่พรรคความหวังใหม่คัดค้านพรรคชาติพัฒนา เนื่องจากว่า ทั้งสองพรรคเป็นคู่แข่งกันมานานสนามอีสานและเคยต่อสู้แข่งขันกันอย่างหนักมาแล้วและในขณะที่เดียวกันเข้าพรรคชาติพัฒนาเข้ามาร่วมรัฐบาลพรรคชาติพัฒนา ก็จะกลายเป็นพรรคใหญ่อันดับสอง รองจากพรรคประชาธิปไตยแทนที่พรรคความหวังใหม่แทนที่ เพราะเสียงสส.จากการเลือกตั้งของพรรคความหวังใหม่มีเพียง 51 เสียง แต่พรรคชาติพัฒนา มีถึง 60 เสียง พรรคความหวังใหม่ก็จะเสียกำลังในการต่อรองเมื่อเข้าร่วมรัฐบาลได้ทันที อีกทั้งโควตาตำแหน่งรัฐมนตรีที่ควรจะได้ก็อาจจะสูญเสียไปหลายตำแหน่งด้วย

สำหรับกรณีของพรรคหลังธรรมนั้นก็เช่นกัน น.ต.ประสงค์ ตุ่นศิริ และสมาชิกพรรคหลังธรรมเคยมีข้อบาดหมางและกล่าวหาโจมตีพรรคชาติพัฒนาและพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มาหลายครั้งหลายคราว่าเป็น "พรรคมารเปลี่ยนร่าง" และหากพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลเสียงสส.ของพรรคหลังธรรม 47 เสียง อาจจะไร้ความหมายลงไปด้วยสิ้นเชิง (สืบตาวินิจฉัย, เฟิงอ้าง, 6) ซึ่งถ้าไม่มีพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาล โดยนำเอาพรรคเสรีธรรมเข้าร่วมแทน พรรคหลังธรรมก็จะยังคงมีศักยภาพในการต่อรองทางการเมืองได้ต่อไป รวมถึงโควตาตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงสำคัญ ๆ ก็จะไม่ต้องสูญเสียให้พรรคอื่นไปได้ ในขณะที่พรรคเอกภาพที่เป็นพรรคเล็กมีเพียง 8 เสียง เท่านั้น เพียงแค่รัฐบาลผสม 4 พรรค พรรคเอกภาพก็ได้โควตารัฐมนตรีน้อยกว่าพรรคอื่นอยู่แล้วหากพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลอีกพรรคหนึ่ง จะทำให้ตำแหน่งรัฐมนตรีของพรรคเอกภาพน้อยลงกว่าที่ควรจะได้และหลังในการต่อรองก็จะน้อยลงไปด้วย และนอกจากนี้พรรคเอกภาพกับพรรคชาติพัฒนาต่างเป็นคู่ต่อสู้เพื่อช่วงชิงฐานเสียงที่สำคัญคือ ที่จ.ชลบุรี ด้วย

แต่ด้วยประสบการณ์ทางการเมืองที่มีอยู่ของนายชวน หลีกภัย และประสบการณ์ของความเป็นพรรคเก่าแก่อย่างพรรคประชาธิปไตย ทำให้สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จท่ามกลาง

ความขัดแย้งระหว่างพรรคต่างๆ โดยการนำพรรคกิจสังคมเข้าร่วมรัฐบาลแทนพรรคชาติพัฒนา
 ดังนั้นรัฐบาลสมัยของนายชวน หลีกภัย จึงประกอบด้วยพรรคพันธมิตร 4 พรรคได้แก่ พรรค
 ประชาธิปัตย์แกนนำจัดตั้ง พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ และอีกหนึ่ง
 พรรคที่ถูกเรียกว่าพรรคมาร คือ พรรคกิจสังคม แต่กลับได้เข้าร่วมรัฐบาลแทนพรรคชาติพัฒนา

จะสังเกตได้ว่า ข้ออ้างของแต่ละพรรคที่ดำเนินการนำพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลล้วน
 แล้วแต่เป็นเพียงข้ออ้างที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทั้งสิ้นคือ โควตาตามบทรัฐธรรมนูญ เนื่องจาก
 จากที่ว่าท้ายที่สุดแล้ว ยังคงต้องอาศัยพรรคการเมืองที่ได้รับการกล่าวขานว่า เป็นพรรคมาร
 อย่างพรรคกิจสังคม ซึ่งอาจจะด้วยเหตุผลบางประการของการต่อรองทางการเมือง และโควตา
 รัฐมนตรีของพรรคกิจสังคมที่มีน้อยก็เป็นได้

ในการบริหารประเทศร่วมกันระหว่างพรรคการเมืองทั้ง 5 พรรคในรัฐบาลผสม โดยมี
 นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี เพียงแค่ในช่วงเริ่มต้น ก็ได้เริ่มปรากฏปัญหาความ
 ขัดแย้งขึ้น เริ่มด้วยเมื่อนายบุญชู โรจนเสถียร หัวหน้าพรรคพลังธรรมในขณะนั้นและรองนายก
 รัฐมนตรี ได้ออกมาวิจารณ์ถึงการทำงานของรัฐบาลของตนเอง ถึงการไม่ปรากฏผลงานที่
 นำพึงพอใจออกมาเลยตลอดเวลาการทำงานในช่วงเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา "ยอมรับว่า ใน
 6 เดือนที่ผ่านมา รัฐบาลยังไม่ค่อยมีผลงานอะไรเด่นชัดนักและมีหลายเรื่องที่ไม่ค่อยพอใจ
 เรื่องที่ทาสารเร่งด่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งจะถือเป็นเรื่องที่เราคาดหวัง เรา
 เป็นความพอใจคงไม่ได้.. ถ้าอีก 6 เดือนข้างหน้ายังไม่มีความเห็นที่จะต้องขอลา" (นายบุญชู
 โรจนเสถียร, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2536) และนอกจากหัวหน้าพรรคพลังธรรมแล้ว พรรค
 ร่วมรัฐบาลอื่น ๆ ก็มีท่าทีแสดงความยึดมั่นด้วยเช่นกันต่อพฤติกรรมของพรรคประชาธิปัตย์ ที่
 แสดงออกมานิสัยกะลางลวยตัวเพื่อสร้างผลงาน เพื่อชิงความเป็นหนึ่งในการรักษาสถานะ
 เป็นแกนนำรัฐบาลไว้ อันหมายถึง โอกาสที่จะชนะในการเลือกตั้งที่อาจจะมิใช่เมื่อใดก็ได้

1.2 การเสียโอกาสให้แก่พรรคฝ่ายค้าน

ในการบริหารประเทศ ภายใต้การนำของพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้สร้างมิติใหม่ทางการเมืองแต่อย่างใดหรือไม่มีการเคลื่อนไหวใด ๆ เพื่อจุดประสงค์ในการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานหรือโครงสร้างทางการเมืองแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับมีความผิดพลาดในเรื่องเล็กน้อย ที่ทำให้เกิดกลับกลายเป็นเรื่องใหญ่หลายเรื่องด้วยกัน เช่น กรณีนายชุมพล ศิลปอาชา สส.พรรคชาติไทย หรือ สส.ฝ่ายค้านได้รับตำแหน่งประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาแนวทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แทนที่จะเป็น สส.ในฝ่ายรัฐบาลได้รับหรือกรณีการย้ายตำแหน่งฝ่ายค้าน การช่วงชิงตำแหน่งประธานคณะกรรมการคมนาคม อันเป็นตำแหน่งที่มีสิทธิตรวจสอบการทำงานของรัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมได้ ซึ่งตำแหน่งประธานคณะกรรมการคมนาคม ได้ตกเป็นของนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ หนึ่งในพรรคการเมืองฝ่ายค้าน เหตุที่ตำแหน่งดังกล่าวนี้ ต้องตกเป็นของนายสมัคร เนื่องจากว่า สส.พรรคประชาธิปัตย์ ไม่มาร่วมประชุมในนัดที่ขาดคัดเลือกตำแหน่งดังกล่าว ทำให้ นายเพ็ญชัย สะสมทรัพย์ สส.ฝ่ายรัฐบาล พรรคเอกภาพต้องย้ายคะแนนเลือกตั้งให้กับนายสมัคร อันเป็นสาเหตุที่สร้างความบาดหมางระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลด้วยกันให้รุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างพรรคพลังธรรม และพรรคเอกภาพที่รับผิดชอบงานทางด้านคมนาคมอยู่ และต้องการจะชนะการคัดเลือกครั้งนี้ และความบาดหมางยิ่งมีมากขึ้นเมื่อนายสมัคร ในฐานะประธานคณะกรรมการคมนาคม ได้กล่าวตำหนิผลงานของ พ.อ.วินัย สมนพงษ์ เลขาธิการพรรคพลังธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในเรื่องการห้ามเรือแลธของรัสเซียที่เข้าขนส่งสินค้าจากเรือใหญ่เข้าฝั่ง และเรื่องการห้ามการบินไทยซื้อเครื่องบินเพิ่ม 7 ลำ

1.3 การไม่ร่วมมือกับพรรคประชาธิปัตย์

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาความแตกแยกที่เกิดขึ้นระหว่าง สส. พรรคร่วมรัฐบาล ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วย กล่าวคือ เกิดความแตกแยกระหว่าง สส. พรรคประชาธิปัตย์กับ สส. พรรคความหวังใหม่และพรรคกิจสังคม ซึ่งความแตกแยกเริ่มเกิดขึ้น เมื่อมีการเสนอให้ตั้ง อานาจ เจริญ ที่แยกออกมาจากจังหวัดอุบลราชธานี โดยนายสุทัศน์ เงินหมื่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จากพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้เสนอ แต่ข้อเสนอนี้ได้ทำให้ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีต้องเสียผลประโยชน์ไป ด้วย เรื่องเกี่ยวกับการรับเหมาก่อสร้างในเขตจังหวัดเดิมคืออุบลราชธานีรวมถึงนายดุสิต โสภิตชา สส. อุบลราชธานี เขต 4 แห่งพรรคกิจสังคมด้วย ที่ถูกคัดค้านเสียงส่วนหนึ่งไปขึ้นกับจังหวัดใหม่คือ อานาจ เจริญ ในขณะที่ฝ่ายของนายสุทัศน์ที่มีฐานเสียงอยู่ในเขตอุบลราชธานี อันมีคะแนนเสียงเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดอยู่แล้ว กลับมาได้เปรียบจากการแบ่งจังหวัดยิ่งขึ้นอีก (สืบคาหวิจารณ์, 7-13 กุมภาพันธ์, 2536, 11) ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นความไม่พอใจเกิดขึ้นกับนายสุรศักดิ์และนำมาซึ่งการคัดค้านอย่างรุนแรง

ประเด็นความแตกแยกนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงกรณีธรรมดา แต่ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อกระบวนต่อการเกิดความแตกแยกระหว่างพรรคการเมืองที่มีมากขึ้นเรื่อยๆ ก็เป็นไปได้เพราะบรรดาพรรคร่วมรัฐบาล ต่างมีความคลางแคลงใจต่อพฤติกรรมทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์อยู่ก่อนแล้ว ในการเสนอร่างพรบ. จัดตั้งจังหวัดใหม่ ที่ทำให้พรรคความหวังใหม่สูญเสียโอกาสทางการเมืองในการเลือกตั้ง ก็ย่อมยิ่งเพิ่มความไม่พอใจให้แก่พรรคร่วมรัฐบาล โดยเฉพาะพรรคความหวังใหม่ที่มีมากขึ้นด้วยและจะมีผลต่อความมั่นคงต่อรัฐบาลแน่แท้ นอกจากกรณีดังกล่าวแล้ว ยังมีอีกเหตุการณ์หนึ่งที่น่าจะมีส่วนทำให้เกิดความระแวงระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลนายชวน หลีกภัยมากขึ้นอีก โดยเฉพาะระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ คือ กรณีเมื่อสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า

"สภาพัฒนาฯ" ได้ถูกคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพรบ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2536
 แขนงงบการศึกษาการก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า 50 ล้านบาท, การศึกษาระบบรถไฟความเร็วสูง
 50 ล้านบาท และโครงการแผนแม่บทพัฒนาผู้นำทั้งราชอาณาจักร 30 ล้านบาท โดย
 ในการพิจารณาแขวงงบประมาณครั้งนี้ เกิดขึ้นในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีที่มีพรรคร่วมรัฐบาล
 สำคัญ ๆ คือ พรรคความหวังใหม่ได้แก่ นายทวี ไกรคุปต์ สส.ราชบุรีและรัฐมนตรีช่วยว่า
 การกระทรวงคมนาคม และพรรคพลังธรรมที่นำทีมโดย นายบุญชู โรจนเสถียร หัวหน้า
 พรรคและรองนายกรัฐมนตรี , พ.อ.วินัย ดงพงษ์ เลขาธิการพรรค และรัฐมนตรีว่าการ
 กระทรวงคมนาคม, นายธานี สักดิ์เศรษฐ สส.นครศรีธรรมราช และรัฐมนตรีช่วยว่าการ
 กระทรวงมหาดไทย, พ.อ.ชินวุธ สุนทรนิละ รองหัวหน้าพรรค และรัฐมนตรีประจำสำนัก
 นายกรัฐมนตรี ทั้งหมดต่างร่วมกันลงมติไม่อนุมัติงบประมาณในส่วน of สภาพัฒนาฯ ที่พยายาม
 แสดงบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติหรือผู้กระทำการนอกเหนือหน้าที่ที่มีอยู่ คือ เป็นเพียงผู้ประสานงาน
 และวางกรอบโครงการเท่านั้น

อนึ่ง ในการร่วมกันไม่อนุมัติงบประมาณให้แก่สภาพัฒนาฯ โดยพรรคร่วมรัฐบาลในครั้งนี้
 อาจเกี่ยวข้องกับการเป็นสาเหตุแห่งการเกิดความแตกแยกระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลได้ โดย
 เฉพาะพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ ด้วยเหตุผลที่ว่า พรรคประชาธิปัตย์นั้น
 ได้รับการสนับสนุนจากนายนิสิษฐ์ ภัคเกษม เลขาธิการสภาพัฒนาฯตลอดมา รวมทั้งในการเลือก
 ตั้งครั้งนี้ที่พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาล สภาพัฒนาฯก็ได้ให้การสนับสนุน
 ทุกอย่าง จนกระทั่งมีการตอบแทนโดยให้นายสาวัดค์ โพธิ์วิหค ผอ.สำนักงานพัฒนาพื้นที่ชาย
 ฝั่งตะวันออก เข้ามาเป็นสส.ในพรรคประชาธิปัตย์ และเป็นบุคคลสำคัญที่มีความสามารถคน
 หนึ่ง ในด้านผลงานของพรรคประชาธิปัตย์ นอกจากนั้นเมื่อนายชวนได้รับเลือกเป็นนายก
 รัฐมนตรี สภาพัฒนาฯยังให้ความสำคัญร่วมมือเป็นอย่างดีกับนายชวน อันจะเห็นได้จากกรณียับยั้ง
 โครงการพัฒนาผู้นำขนาดเล็กที่เสนอโดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 มหาดไทยที่เสนอเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพราะฉะนั้นการร่วมมือกันของบรรดาพรรคร่วม

รัฐบาลในการแขวนงบประมาณในส่วนของสภาพัฒน์ฯ ครั้งนี้ จึงมีนัยเพื่อเป็นการกดดันต่อ นายชวน เป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจของพรรคร่วมรัฐบาลที่มีต่อ พฤติกรรมทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในลักษณะที่ลอยตัวหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อยู่ตลอดเวลา อันเป็นการเรียกคะแนนนิยม

นอกจากปัญหาความขัดแย้งในประเด็นปลีกย่อยที่กล่าวมาแล้ว พรรคการเมืองที่ร่วม รัฐบาลสมัยนายชวน ยังมีความขัดแย้งระหว่างกันเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ อีก หากแต่เป็นประเด็น ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างพรรคเป็นอย่างมาก และนำมาซึ่งการแตกแยกกัน ที่สุด อาทิ เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคกิจสังคมหรือปัญหาระหว่าง พรรคพลังธรรมกับพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ หรือปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคความหวังใหม่ฯ เป็นต้น

2. ความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคกิจสังคม

สำหรับกรณีในการเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคกิจสังคมนั้น ปัญหาความขัดแย้งที่มีขึ้นกับพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพรรคประชาธิปัตย์ เริ่มมีขึ้นตั้งแต่เมื่อพรรคกิจสังคม เข้าร่วมรัฐบาล ซึ่งสืบเนื่องมาจากสาเหตุที่ว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้มอบกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงยุติธรรมซึ่งจัดเป็นกระทรวงอันดับต่ำให้แก่พรรคกิจสังคม ถือว่าพรรคประชาธิปัตย์ ขาดความจริงใจและไม่ให้เกียรติพรรคกิจสังคมเท่าใดในการร่วมรัฐบาลเดียวกัน และหัวหน้า พรรคคือ นายมนตรี พงษ์พานิช ยังได้ถูกห้ามจากพรรคร่วมรัฐบาลด้วยกันในการรับตำแหน่ง รัฐมนตรีด้วย เนื่องจากนายมนตรีมีปัญหาอยู่กับคดียี่สิบทรัพย์ที่ยังคงรอการพิจารณาตัดสินจากศาล อยู่ การเข้าร่วมรัฐบาลจึงอยู่ในลักษณะของการเข้าร่วมโดยต้องไม่มีเงื่อนไขใด ๆ อันเป็น ผลพวงจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งนั่นเอง นายมนตรีจึงต้องกล้ากลืนคืน รับคำข้อตกลงของบรรดาพรรคร่วมรัฐบาลและนอกจากนายมนตรีที่ต้องไม่รับตำแหน่งรัฐมนตรีใน

ครั้งนี้ นายปิยะฉัตร วัชรารักษ์ ผศ.และโฆษกพรรคกิจสังคม จังหวัดศรีสะเกษ ก็เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่บรรดาพรรคการเมืองมีข้อแม้ห้ามรับตำแหน่งรัฐมนตรีใด ๆ ทั้งสิ้นด้วย

2.1 กรณีนายปิยะฉัตร วัชรารักษ์

การทำงานของนายปิยะฉัตร วัชรารักษ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีใด ๆ ในรัฐบาลครั้งนี้ ได้กลายเป็นชนวนปัญหาหนึ่งของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพรรคกิจสังคมกับพรรคการเมืองอื่นเมื่อ นายปิยะฉัตรได้ถูกห้ามรับตำแหน่งรัฐมนตรี ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่เขาเป็นอย่างมาก เพราะ นายปิยะฉัตร เป็นถึงโฆษกพรรคและมีความเหมาะสมในด้านประสบการณ์ทางการเมืองดี เขาย่อมมีสิทธิในการรับตำแหน่งรัฐมนตรีได้ แต่เขากลับไม่ได้รับตำแหน่งใดเลย และยังถูกกีดกันด้วย ทว่าที่เขาเริ่มมีปฏิกิริยาที่บ่งบอกก็รู้ว่า ไม่พอใจและจะต่อต้านรัฐบาลชุดนี้มาก เช่น ปฏิกิริยาที่แสดงออกทางวาจาในการให้สัมภาษณ์เสมอ ๆ ตัวอย่างเช่น "ผมยึดอัดที่สุดกับการที่พรรคกิจสังคมต้องเป็นรัฐบาล ผมอยากเป็นฝ่ายค้านมากกว่า" (สัมภาษณ์วารสาร, 6-12 ธันวาคม, 2535, 5) หรืออีกอย่างว่า "ผมจะขอใช้ชีวิตช่วยเหลือชาวบ้านให้มากขึ้น การเป็นรัฐบาล แต่ไม่ได้บริหาร ก็เท่ากับว่าไม่ได้มีปัจจัยที่จะทำประโยชน์ให้ประชาชนโดยตรงได้นี่คือสาเหตุที่ผมยึดอัดที่สุด" (สัมภาษณ์วารสาร, เดือนธันวาคม, 5) ยิ่งไปกว่านั้น ปฏิกิริยาหนึ่งที่แสดงออกมาอย่างเด่นชัด ภายหลังจากการจัดตั้งรัฐบาลเสร็จสิ้นคือ การให้สัมภาษณ์ในเชิงว่า จะลาออกจากพรรคกิจสังคม เพื่อเข้าไปร่วมกับพรรคชาติไทยแทน

นายปิยะฉัตรมีท่าทีทางการเมืองในเชิงแปลกแยกเรื่อยมา ซึ่งตัวเขาเองมักกล่าวอ้างเสมอว่า "ทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุและมีผลในการต่อสู้กัน" แต่ในขณะที่หลายฝ่ายในรัฐบาลกลับมองว่านายปิยะฉัตรคือ "ฝ่ายค้านในรัฐบาล" การกล่าวถ้อยคำใด ๆ ของเขา ตลอดจนเมื่อมีข้อมูลข่าวสารทางการเมืองสำคัญใด ๆ ก็แสดงลักษณะที่พร้อมจะเสนอแก่ฝ่ายค้านเสมอ จนกระทั่งกระแสความขัดแย้งระหว่างนายปิยะฉัตรกับบรรดาพรรคการเมืองได้เริ่มทวีความรุนแรง

แรงขึ้นเมื่อนายปิยะธำได้แสดงท่าทีคัดค้านพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกระทรวงกลาโหม และพระราชบัญญัติยกเลิกผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งเป็นการเสนอโดยฝ่ายรัฐบาลทั้งสองกรณี ในขณะที่พระราชกฤษฎีกากระทรวงมหาดไทยและพระราชกฤษฎีกากระทรวงการตุลาการ ที่เสนอโดยรัฐบาลนายอานันท์และสืบเนื่องมาถึงสมัยรัฐบาลนายชวนเป็นผู้เสนอ โดยมอบหมายให้พรรคกิจสังคม เป็นผู้รับผิดชอบดูแลกระทรวงยุติธรรมจัดการในเรื่องนี้ ซึ่งต้องพบกับปัญหาวิกฤตจากการคัดค้านของข้าราชการในวงการตุลาการทั่วประเทศ ด้วยเหตุผลว่า เป็นการทำลายล้างเกียรติภูมิของสถาบันตุลาการ อันเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน และกล่าวหาการใช้อำนาจบริหารของอดีตนายกรัฐมนตรีว่าเข้าแทรกแซงฝ่ายตุลาการ สำหรับปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้ที่รับมอบหมายดำเนินการคือ นายสุวิทย์ คุณกิตติ สส.พรรคกิจสังคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ไม่เห็นด้วยกับพรรค.ฉบับดังกล่าวด้วย แต่นายปิยะธำกลับมีความเห็นในทางสนับสนุนพรรค.ฉบับนี้ อันแสดงให้เห็นถึงการกระทำของนายปิยะธำที่พร้อมจะมีลักษณะสวนทางกับพรรคกิจสังคมและรัฐบาลเสมอ

บทบาทของ นายปิยะธำ วัชรารักษ์ ที่แสดงออกในลักษณะขัดแย้งกับพรรคร่วมรัฐบาล และพรรคกิจสังคม อันเป็นพรรคต้นสังกัด มีอีกบทบาทหนึ่งที่น่าสนใจจนน่าประหลาดใจ เหตุการณ์หนึ่งคือ สมาชิกพรรคกิจสังคมร่วมกันมีมติขับไล่ นายปิยะธำออกจากพรรค นั่นคือ ในช่วงเวลาการบริหารประเทศของรัฐบาลนายชวน ได้เกิดคดี ๆ หนึ่งขึ้น คือ คดีลอบสังหาร นายประมาธ ขึ้นชื่อประธานศาลฎีกา ซึ่งถือเป็นประมุขฝ่ายตุลาการ 1 ใน 3 อำนาจอธิปไตย และได้มีการจับตัวการสำคัญในการลอบสังหารได้และ 1 ในตัวการคือ นายอภิสิทธิ์ อังสุธาราษฎร์ หรือเล็ก สตุล ที่ได้รับการว่าจ้างจากนายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ สถาปนิกชื่อดังของไทย ซึ่งในช่วงระหว่างการหาตัวผู้บงการสังหารนายปิยะธำ ได้มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดี โดยรับเป็นทนายความให้กับนายอภิสิทธิ์ ที่เป็นอดีตนายกสมาคมนักหนังสือพิมพ์ภาคใต้ ทั้ง ๆ ที่ในขณะนั้นนายสุวิทย์ คุณกิตติ สส.กิจสังคมคนหนึ่งในขณะนั้นได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอยู่ด้วย โดยนายปิยะธำให้เหตุผลว่า ได้รับการติดต่อจากญาติของ นายอภิสิทธิ์

อังสุรราชกูร ำให้มาดูแลเรื่องการบริหารนิติด้วในฐานะผู้ด้องหา และเป็นการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของผู้ด้องหา ำในการรับว่าความำที่ผู้ด้องหาของนายปิยะด้ฐครั้งนี ำำปฐ์การวิพากษ์วิจารณ์อย่างหลากหลายจากสมาชิกรรคกิจสังคหลายคน และได้ออกมาเคลื่อนไหวด้องการำที่จับนายปิยะด้ฐออกจากการ เป็นสมาชิกรรคกิจสังค

ไม่เพียงแต่ปัญหาความขัดแย้งด้งกล่าวที่นายปิยะด้ฐมีกับพรรคด้นสังกัดของตนเอง ยังมีอีกรณณหนึ่งที่ทำำให้สมาชิกรรคกิจสังค ถึงกับไม่พอใจนายปิยะด้ฐมากด้ขึ้นด้วด้นั้นคือ การที่นายปิยะด้ฐไปกคด้นด้อ นายบุญด้ันธ์ แฉวีณะ รัฐมนตรีว่ากรกระทรวงสาธารณสุข ซึ่ง มีศักดิ์เป็น "น้า" ของนายมนตรี เกี่ยวกับการโยกย้ายำารการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ในลักษณะข่มขู่และกำวำำงานของกระทรวง ทำำให้นายบุญด้ันธ์ถึงกับไม่พอใจและด้องขอความเห็นจากพรรคำในการออกมาตรการกคด้น และห้ามปรามำในพฤติกรรมด้งกล่าวของนายปิยะด้ฐบ้าง จากพฤติกรรมอันแฉ้งกรำว และสวนทางกับพรรคของตนเองและพรรคร่วมรัฐบาลบ่อย ๆ ของนายปิยะด้ฐ ทำำให้สมาชิกรรคกิจสังคหลายคนไม่พอใจ อาทิเช่น นายรักเกียรติ สุขชนะ สส.อุดรธานี ในฐานะเป็นรัฐมนตรีคนหนึ่งของพรรค ร่วมด้ว นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีช่วยว่ากรกระทรวงคมนาคม ผู้ด้ชื่อวำ เป็นมือขวาของนายมนตรี ำด้ออกมาแสดงทำำำในลักษณะไม่พอใจกับการกระทำของนายปิยะด้ฐที่ผ่านมา ด้งที่ำที่สัมภาษณ์ว่า "แม้ว่านายปิยะด้ฐจะเป็นคนแ่ง มีหลักการ ซึ่งเป็นย้แมาตลอดวำจะมาร่วมสร้างพรรคกิจสังค แต่จนบัดนี้ยังไม่ด้ช่วยสร้างภาพพจน์หรือผลงานอะไรต่อพรรคเลย " (สัมภาษณ์, ๕) การออกมาแสดงความไม่พอใจนายปิยะด้ฐครั้งนี ยังร่วมด้วนายวิวัฒน์ชัย ๗ กาฬสินธุ์ และสส.พรรคกิจสังคอีกหลายคน จนกระทั่งจึงได้มีมติร่วมกัน ำที่จับไล่่นนายปิยะด้ฐออกจากการ เป็นสมาชิกรรคกิจสังคานที่สุด เพื่อเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจในการร่วมรัฐบาล

บทบาทต่าง ๆ ที่นายปิยะฉัตรแสดงออกมา ในขณะที่ยังเป็นสมาชิกพรรคกิจสังคมอยู่ ไม่เพียงแต่สร้างความอึดอัดใจให้กับสมาชิกพรรคกิจสังคมหลายคนเท่านั้น หากแต่ว่าพฤติกรรมของเขาที่ขัดแย้งกับพรรคร่วมรัฐบาลมาโดยตลอด ทำให้เกิดความสงสัยในพฤติกรรมของนายปิยะฉัตรมาก จนกระทั่งนายอาคม เ่องฉ้วน โฆษกพรรคประชาธิปัตย์ ได้ออกมาเสนอแนะทางของพรรคประชาชนให้นายปิยะฉัตรเป็นโฆษกกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาลหรือวิป พรรคประชาธิปัตย์คิดว่า การกระทำของนายปิยะฉัตรดังกล่าว มีนายมนตรี พงษ์พานิช หัวหน้าพรรคกิจสังคมเป็นผู้ป้องกันหลังทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น หนวนความขัดแย้งสำคัญที่สุดอีกกรณีหนึ่งนี้อาจนำไปสู่การแตกแยกระหว่างพรรคการเมืองในรัฐบาลชุดนี้ได้คือ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคกิจสังคม อาจจะมาจากนายปิยะฉัตร หากว่านายปิยะฉัตรยังคงอยู่ในพรรคกิจสังคมและยังร่วมรัฐบาลต่อไป

อย่างไรก็ตาม ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคกิจสังคมกับพรรคร่วมรัฐบาลอื่น โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ ก็มีมาจากชนวนปัญหาคือ นายปิยะฉัตรเท่านั้น แต่ที่จริงแล้วปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคกิจสังคมกับพรรคประชาธิปัตย์ยังคงมีอยู่เรื่อย ๆ โดยเฉพาะในกรณีที่สุด พรรคประชาธิปัตย์หลายคนหามนายมนตรีรับตำแหน่งรัฐมนตรีใด ๆ ในรัฐบาล ได้สร้างความอึดอัดใจและขุ่นเคืองใจให้แก่ นายมนตรีและสมาชิกพรรคกิจสังคม และยังมีกรณีการที่พรรคกิจสังคมมาร่วมกับฝ่ายค้าน เมื่อฝ่ายค้านจะยื่นญัตติด่วนให้มีการตรวจสอบโครงการสำคัญ ๆ ที่อนุมัติในนามสมัยรัฐบาลนายอานันท์คือ โครงการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย ซึ่งเป็นการรื้อทิ้งโครงการสมัยที่นายมนตรีเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม โดยทำที่ทางการเมืองของพรรคกิจสังคมกรณีนี้คือ การร่วมกับฝ่ายค้านสนับสนุนให้มีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลนายอานันท์

นอกจากนี้พรรคกิจสังคมยังต้องการตรวจสอบรัฐบาลนายอานันท์ในขณะเดี๋ยวนั้นด้วย โดยเฉพาะประเด็นการขายรังกลันน้ำมันไทยออยล์ ซึ่งในการขายจะขายเพียง 8,764 ล้านบาท

แต่พรรคกิจสังคมเห็นว่า เป็นการขายต่ำกว่าราคาจริง และสงสัยว่า อาจจะมีเบื้องหลังงาน การขาย ซึ่งเรื่องนี้ นายวิวัฒน์ชัย ๓ ภาพสินธุ์ และโฆษกคณะกรรมการวิสามัญพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี 2536 ได้ผลักดันให้มีการแขวนงบประมาณของกระทรวงอุตสาหกรรมจำนวน 118 ล้านบาท เพื่อที่จะเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง ซึ่งผู้เกี่ยวข้องนั้น รวมถึงนายอานันท์ ปันยารชุนอดีตนายกรัฐมนตรีด้วย

จึงกล่าวได้ว่า ปัญหาความขัดแย้งของพรรคกิจสังคมกับบรรดาพรรคร่วมรัฐบาลที่เกิดขึ้น อีกกรณีหนึ่ง มาจากกรณีการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณางบประมาณรายจ่ายในส่วนของ กระทรวงอุตสาหกรรม ในเรื่องการขายโรงกลั่นไทยออยส์ดังกล่าว ที่นายวิวัฒน์ชัย ๓ ภาพสินธุ์ จากพรรคกิจสังคม ได้อธิบายในที่ประชุมว่า การขายโรงกลั่นดังกล่าวราคาถูกลงมาก และราคาต่ำกว่าราคาจริง พร้อมทั้งนั้นได้มีคำกล่าวของนายวิวัฒน์ชัยในเชิงขมขู่ว่า ถ้าไม่แก้ไขในเรื่องนี้ จะเป็นคนล้มรัฐบาลเอง อันเป็นเหตุให้นายวินัย เสนเนียม สส.พรรค ประชาธิปัตย์ ทนคำพูดดังกล่าวไม่ได้ จึงตอบโต้กลับว่า ถ้าพรรคกิจสังคมกระทำเช่นนั้น พรรค ประชาธิปัตย์จะเป็นผู้ล้มพรรคกิจสังคมก่อน ซึ่งน่าจะหมายถึงการขับพรรคกิจสังคมออกจากร่วมรัฐบาลนั่นเอง

2.2 กรณีนายมนตรี พงษ์พานิช

กรณีของนายมนตรี พงษ์พานิช ที่เป็นชนวนแห่งการเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรค ร่วมรัฐบาลที่สำคัญคือ กรณีเกี่ยวกับการถูกยึดทรัพย์สินของนายมนตรี ในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำการรัฐประหารรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยกลุ่มทหาร ในนามคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติหรือคณะรส. และได้มีการประกาศยึดทรัพย์สินนัก การเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชายด้วย ซึ่งนายมนตรีได้ดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรีในสมัยนั้นด้วย จึงเป็นผู้หนึ่งที่ถูกยึดทรัพย์สินในเงื่อนไขที่ว่า เป็นนักการเมืองที่

ครอบงำ จนกระทั่งถึงสมัยรัฐบาลของนายชวน ที่มาจากการเลือกตั้ง ในภายหลังการเกิด
 เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ นายมนตรีก็ยังคงได้นำพรรคกิจสังคมเข้าร่วมรัฐบาลนายชวนด้วยอีกครั้ง
 แต่ในครั้งนี้นายมนตรีได้ถูกกีดกันจากการเข้าร่วมรัฐมนตรีจากพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ ด้วย
 เหตุผลที่ว่า นายมนตรีตกเป็นผู้ถูกข้อกล่าวหาเป็นนักการเมืองคอร์รัปชันและถูกยึดทรัพย์ ทำให้
 นายมนตรีต้องนำพรรคกิจสังคมเข้าร่วมรัฐบาลโดยไม่มีชื่อแม้ใด ๆ อันเป็นการปราศจากพลัง
 ต่อรองใด ๆ ทั้งสิ้นด้วย ในขณะที่เดียวกันท่าทีของฝ่ายพรรคร่วมรัฐบาล โดยเฉพาะพรรค
 ประชาธิปัตย์ก็ไม่ต้องการให้นายมนตรีรับตำแหน่งรัฐมนตรีใด ๆ ถ้าพรรคกิจสังคมเข้าร่วม
 รัฐบาล โดยอาจมีเหตุผลเบื้องต้นของการจะรักษาภาพพจน์ของพรรคการเมือง "ฝ่ายเทพ" ไว้
 และเหตุผลอื่น ๆ ของการแบ่งสรรกระทรวง ซึ่งสภาพตรงนี้ได้ทำให้กีดกันนายมนตรีเกิดความไม่
 พอใจเป็นอย่างมาก แต่ไม่สามารถเรียกร้องหรือแสดงปฏิบัติการใด ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตาม
 ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคกิจสังคม นำโดยนายมนตรีกับพรรคประชาธิปัตย์ได้ปรากฏอีก
 เมื่อมีการกล่าวถึงการวินิจฉัยคำสั่งยึดทรัพย์ตามประกาศสง. ฉบับที่ 26 ที่อาจจะทำให้กีดกัน
 นายมนตรีหลุดพ้นมลทิน และสามารถรับตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้ได้ โดยดำเนินการวินิจฉัย
 โดยศาลสถิตยุติธรรมว่า คำสั่งสง. จัดรัฐธรรมนูญ คำสั่งดังกล่าวก็จะเป็นโมฆะ ซึ่งทางฝ่าย
 พรรคกิจสังคมและนายมนตรีมีความคาดหวังกันว่า จะเป็นเช่นนั้น แต่แล้วท่าทีของพรรคร่วม
 รัฐบาลอื่น โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ ได้แสดงออกว่าลักษณะของการพยายามจะออกเป็น
 กฎหมายยกเลิกคำสั่งสง. นี้แทน ทำให้เกิดเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรค
 กิจสังคมกับพรรคประชาธิปัตย์ โดยฝ่ายพรรคกิจสังคมตั้งข้อสงสัยว่า พรรคประชาธิปัตย์กำลังจะ
 กีดกันการเข้าร่วมรัฐบาลของนายมนตรี หากหันข้อกล่าวหาแล้ว เนื่องจากว่า ในการออก
 กฎหมายยกเลิกคำสั่งสง. ฉบับที่ 26 จะต้องเริ่มที่รัฐบาลต้องเสนอเข้าสู่สภาก่อน และยัง
 ต้องผ่านขั้นตอนอีกนานมาก ในขณะที่ความเป็นจริงแล้วในรัฐธรรมนูญ มาตรา 222 ได้บัญญัติ
 ไว้ชัดเจนว่า "คำสั่งประกาศสง. หรือของหัวหน้ารศ. ไม่ว่าจะมีผลบังคับทางนิติบัญญัติ ทาง
 บริหารหรือทางตุลาการ การยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลง ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ" แต่พรรค
 กิจสังคมและนายมนตรีไม่พึงพอใจ และมีความสงสัยว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่มีความจริงใจต่อ

การเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคกิจสังคม และพยายามประวิงเวลาการรับตำแหน่งรัฐมนตรีของ นายมนตรี โดยการพยายามดึงเรื่องประกาศรส. ฉบับที่ 26 ไปเกี่ยวข้องกับ ความเคลื่อนไหวในการระดมและแก้ไขคำสั่ง คณะปฏิวัติ คำสั่งคณะปฏิรูปฯ และประกาศรส. รวม ทั้งหมดกว่า 500 ฉบับ ที่จะยกเลิก โดยการออกเป็นกฎหมาย ซึ่งคร.บริชา สุวรรณศักดิ์ ดำเนินการอยู่ นายบุญทันท์ แซ่วิณะ เลขาธิการพรรคกิจสังคม ได้กล่าวอย่างชัดเจนถึง การวินิจฉัยคำสั่งรส. ดังกล่าวไว้ว่า ต้องเป็นเรื่องของศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้วินิจฉัยเท่านั้น "ไม่จำเป็นต้องออกเป็นกฎหมายยกเลิกประกาศรส. ฉบับที่ 26 แต่ต้องรอผลพิจารณาของ ศาลเท่านั้น" (สืบดาหวิจารณ์, 31 มกราคม - 6 กุมภาพันธ์ 2536, 8) ในขณะที่ฝ่ายพรรค ประชาธิปัตย์ โดยนายชวน หลีกภัย พยายามกล่าวแก้ตัวว่า รัฐบาลไม่ได้มีนโยบายออกมายก เลิกการอภัยโทษของนักการเมืองใด ๆ ก็ตาม แต่มิได้สร้างความชัดเจนต่อการกระทำของ พรรคประชาธิปัตย์ให้แก่พรรคกิจสังคมได้เลย หากกลับเกิดความหวาดระแวงและไม่เชื่อใจอยู่ ตลอด และอาจเป็นประเด็นแห่งการแตกแยกทุกเมื่อ ดังคำกล่าวสัมภาษณ์ของนายมนตรีที่แสดง อาการขุ่นเคืองใจว่า

"ผมขอประกาศอย่างชัดแจ้งว่า จะไม่ขอรับตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีชุดนี้ และไม่ขอคืน คำ แต่ไม่ได้หมายความว่า ผมจะทำงานเพื่อบ้านเมืองไม่ได้ อยาได้ดูถูกสมาชิกพรรคกิจสังคม ว่าจะ เป็นรัฐมนตรีที่คืนมาได้ เรื่องที่มีการปล่อยข่าว จะไม่ออกมาปฏิเสธ ซึ่งเข้าใจว่า พรรค ประชาธิปัตย์ เป็นคนออกมาพูดกัน และขอให้คิดกันเอาเองว่า ใครพูดอย่างไร พรรค ประชาธิปัตย์ เกิดความสับสนว่า ผมอยากเป็นรัฐมนตรี และผมไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกคำสั่ง รส. ฉบับที่ 26 ผมยังมีความเคารพเชื่อมั่นในศาลที่เป็นกลาง เมื่อคำพิพากษาออกมาในรูปใด จะยอมรับ" (เนชั่นสุดสัปดาห์, 5-11 กุมภาพันธ์ 2536, 10)

และต่อมาภายหลัง ผลของคำวินิจฉัยในข้อกฎหมายของคณะศาลฎีกาออกมา ปรากฏว่า คำสั่งอภัยโทษนักการเมืองของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.) ภายใต้อำนาจของคณะ

รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ(รชช.) ฉบับที่ 26 เป็นโมฆะ เพราะขัดรัฐธรรมนูญ ท้าที่พรรคกิจสังคมเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่นายมนตรีควรจะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีอย่างสมศักดิ์ศรี หัวหน้าพรรค พรรคกิจสังคมจึงได้ออกมาเคลื่อนไหวอย่างชัดเจนมากขึ้นในฐานะที่เป็นหนึ่งในพรรคร่วมรัฐบาล สมาชิกพรรคกิจสังคมหลายคนได้เคลื่อนไหว โดยออกมาแสดงความคิดเห็นในเชิงที่พรรคร่วมรัฐบาลจะต้องเปิดทางให้นายมนตรี พงษ์พานิช หัวหน้าพรรคกิจสังคม ได้เข้าร่วมคณะรัฐมนตรี หลังจากที่พรรคกิจสังคมต้องอยู่ในภาวะจ๋ายอมในการเข้าร่วมรัฐบาลในช่วงต้น ๆ ด้วยการยืนยันของหัวหน้าพรรคว่า จะไม่ขอรับตำแหน่งใด ๆ ในรัฐบาลชุดนี้ ในท่ามกลางการเคลื่อนไหวของพรรคกิจสังคมนี้เอง นายชวนกล่าวว่าจะไม่มีการปรับคณะรัฐมนตรีในขณะที่เดียวกันสมาชิกพรรคประชาธิปไตยคนสำคัญ ๆ ต่างยืนยันตรงกันว่า ถ้าจะมีการปรับ ก็คงจะปรับในส่วนของพรรคกิจสังคมเท่านั้น ซึ่งพรรคกิจสังคมกลับต้องการจะให้มีการปรับคณะรัฐมนตรีทั้งหมด เพื่อจะให้นายมนตรีเข้ารับตำแหน่งด้วย จึงมีการเคลื่อนไหวเพื่อกดดันรัฐบาลให้ยอมรับนายมนตรีมากขึ้น ถึงกับลงมติให้รัฐมนตรีของพรรคกิจสังคมทั้ง 5 คน อันได้แก่ นายสมศักดิ์ เทพสุทิน, นายบุญพันธ์ุ แจ่มละม, นายสุวิทย์ คุณกิตติ, นายรักเกียรติ สุขธนะ และนายเชาวนีวัศ สุตลาภา พร้อมใจกันเขียนใบลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี แล้วนำมาเก็บไว้ที่นายมนตรี พร้อมจะลาออกได้ทุกเมื่อ

แต่การเคลื่อนไหวของพรรคกิจสังคมในลักษณะนี้กลับไม่เป็นผล ไม่ได้รับการสนองตอบจากพรรคประชาธิปไตยแต่อย่างใด ท้าที่พรรคกิจสังคมต้องงัดวิธีใหม่ ในการกดดันพรรคประชาธิปไตย โดยการออกทမ်းกับบรรดาแกนนำพรรคฝ่ายค้าน ทั้งพรรคชาติไทย และพรรคชาติพัฒนา เพื่อสร้างความกังวลใจให้แก่แกนนำฝ่ายรัฐบาล แต่ก็ยังไม่เป็นผล และโดนพรรคประชาธิปไตยได้กลับด้วยวิธีการเดียวกัน โดยปล่อยให้เกิดกระแสข่าวว่า อาจจะมีการปรับคณะรัฐมนตรี โดยนำเอาพรรคชาติไทยเข้ามาแทนพรรคกิจสังคม

ต่อมา ได้มีการเคลื่อนไหวของหัวหน้าพรรคกิจสังคมอีกครั้ง ในลักษณะต้องการกดดันต่อรัฐบาล โดยนายมนตรีได้ลาออกจากการเป็นกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2537 ซึ่งโดยเหตุผลส่วนตัวของการลาออกครั้งนี้ เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งในประเด็นเรื่องการปิดทรัพย์สินตนเอง อันสืบเนื่องมาจากความไม่พอใจที่พรรคประชาธิปไตยไม่แสดงความชัดเจน และจริงจังในการเปิดโอกาสให้นายมนตรีรับตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลทั้ง ๆ ที่ศาลได้วินิจฉัยคำสั่งรธน.ฉบับที่ 26 เกี่ยวกับการปิดทรัพย์สินนักการเมืองว่า เป็นโมฆะแล้ว รวมทั้งความไม่พอใจพรรคประชาธิปไตยในการผิดเงื่อนไขการคืนทรัพย์สินให้แก่นักการเมืองที่ถูกประกาศปิดทรัพย์สิน ซึ่งในภายหลังจากที่ศาลฎีกาวินิจฉัยคำประกาศรธน.ว่าด้วยการปิดทรัพย์สินนักการเมืองว่า เป็นโมฆะแล้ว ควรจะต้องมีการคืนทรัพย์สินให้นักการเมืองดังกล่าว หากแต่รัฐบาลของนายชวนกลับอ้างว่า คำวินิจฉัยนั้นมิได้สั่งให้รัฐบาลคืนทรัพย์สินและยังได้ส่งเรื่องให้สำนักอัยการสูงสุดตีความ นอกจากนี้ในระหว่างการตีความยังได้สร้างความซับซ้อนให้แก่เรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้นอีก ด้วยการให้กรมสรรพากรตรวจสอบย้อนหลังว่า ทรัพย์สินเหล่านั้น มีการเสียภาษีโดยถูกต้องหรือไม่ แสดงให้เห็นถึงการพยายามดึงเวลาออกมามากในการพิจารณาการคืนทรัพย์สินให้แก่นักการเมืองที่ถูกปิดทรัพย์สิน โดยเฉพาะนายมนตรี ทำให้บรรดาสมาชิกพรรคกิจสังคมต่างไม่พอใจจนเรื่องการเมืองมาเกี่ยวติดต่อการร่วมรัฐบาล ที่พรรคประชาธิปไตยกระทำต่อพรรคกิจสังคมเป็นอย่างมาก

จากแรงกดดัน ปีนคั้นของพรรคกิจสังคมที่มีต่อพรรคประชาธิปไตยและรัฐบาลมาโดยตลอด ได้ส่งผลให้เกิดกระแสข่าวถึงการปรับคณะรัฐมนตรีจากพรรคประชาธิปไตย โดยสาเหตุที่พรรคประชาธิปไตยต้องการให้มีการปรับคณะรัฐมนตรีก็คือ การรุกเร้าของนายมนตรีที่จะลาออกจากรัฐบาลก่อน โดยอ้างการแก้ปัญหาการค้าข้าวตกต่ำ มาเป็นเงื่อนไขในการร่วมรัฐบาล "รัฐบาลชุดนี้ยังไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องข้าวปลาอาหารให้ประชาชนได้ ประชาชนไม่มีความมั่นใจในความปลอดภัย รวมทั้งการลงทุนในประเทศก็ไม่มี ผลงานตลอด 6 เดือนที่ผ่านมา

มายังไม่มี" (นายมนตรี พงษ์พานิช, สัมภาษณ์, 2 เม.ย.2536) ทั้งที่ความจริงแล้วเหตุผลของนายมนตรีที่ลาออกจากรัฐบาลน่าจะเป็นเรื่องการสิ้นทรัพย์มากกว่า

การที่นายมนตรีและพรรคกิจสังคมลาออกประกาศ ในลักษณะข่มขู่พรรคประชาธิปัตย์ แกนนำรัฐบาลในระยะหลังนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ในช่วงเวลาเดียวกันกับที่พรรคกิจสังคมกำลังมีปัญหารั่วฉานเล็ก ๆ กับพรรคประชาธิปัตย์และปัญหาภายในพรรคของตนเองอันเกิดจาก นายปิยะธู ภายใต้อิทธิพลหลังธรรมได้เกิดปัญหาขึ้นเช่นกัน อันเป็นปัญหาขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรคหลังธรรมด้วยกัน โดยเฉพาะเมื่อ นายบรรจง ไข่เมณี กรรมการบริหารพรรคหลังธรรม ได้ขอลาออกจากการเป็นสส. และสมาชิกพรรคหลังธรรม เพื่อทวงสัญญาประชาคม 4 ข้อ กับพรรคหลังธรรมที่กำหนดไว้ เมื่อคราวพลตรีจำลอง ศรีเมือง ก่อตั้งพรรค และเป็นหัวหน้าพรรค และต้องการให้ลดบทบาทของสมาชิกหน้าใหม่ของพรรค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรัฐมนตรี ในรัฐบาลชุดนี้ทั้งสิ้น พรรคกิจสังคมจึงมองเห็นว่า หากพรรคหลังธรรมถอนตัวออกไป จะทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพของรัฐบาลได้พรรคหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม พรรคประชาธิปัตย์อาจจะมองเกมการเมืองของพรรคกิจสังคมออก จึงได้มีการตอบโต้คำประกาศของนายมนตรี ที่จะลาออกจากการร่วมรัฐบาลเสมอทันที ในเชิงท้าทายให้พรรคกิจสังคมถอนตัวจากการร่วมรัฐบาลตามคำพูดจริง ๆ

2.3 ผลที่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุกรรมต่าง ๆ ที่นายมนตรี และพรรคกิจสังคมแสดงออกมา เพื่อกดดันพรรคประชาธิปัตย์ บราคว่า ไม่เป็นผลสำเร็จ หากแต่กลับยิ่งสร้างปัญหาความขัดแย้งให้มีมากขึ้น

เรื่อยมา จนเกือบจะกลายเป็นความแตกแยก จนกระทั่งเมื่อนายมนตรีได้นำพรรคกิจสังคม ประกาศสัตยาบันกับพรรคการเมืองฝ่ายค้าน 4 พรรค ได้แก่ พรรคชาติพัฒนา พรรคประชากรไทย พรรคมวลชนและพรรคราษฎร เพื่อรวมเป็นพรรคเดียวกันภายใต้ชื่อว่า "กิจสังคม" โดยมีถูกพรรคในสังกัดทั้งหมด 90 เสียง ซึ่งมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้าพรรค โดยนายมนตรี ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค โดยมีจุดมุ่งหวังในการรวมกันเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล สภาพความขัดแย้งจึงได้กลายเป็นความแตกแยกในเวลาต่อมา เนื่องจากเหตุการณ์กรรมดังกล่าว ถึงแม้จะเป็นเกมการเมืองที่พรรคกิจสังคมแสดงออกมา เพื่อกระตุ้นรัฐบาล แต่ผลของการดำเนินการได้ส่งผลกระทบต่อรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทำให้พรรคประชาธิปัตย์ แกนนำรัฐบาล จะต้องคำนึงถึงการมีการเปลี่ยนแปลงภายในรัฐบาลเป็นแน่นอน คือ อาจมีการขับพรรคกิจสังคมออกจากการร่วมรัฐบาล ซึ่งจะทำให้รัฐบาลต้องเสียคะแนนเสียงสนับสนุนจากพรรคกิจสังคมและตำแหน่ง 5 รัฐมนตรีและมีการเชิญพรรคเสรีธรรม เข้าร่วมรัฐบาลแทน ซึ่งมีที่นั่งในสภาเพียง 8 เสียง

การตัดสินใจของนายมนตรีต่อการดำเนินการเมืองรวมพรรคฝ่ายค้าน เพื่อกระตุ้นรัฐบาลครั้งของตนเองครั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า นายมนตรีได้ตระหนักดีว่า การร่วมรัฐบาลชุดนี้ต่อไป อาจไม่ทำให้โอกาสพรรคกิจสังคมเติบโตได้ และความต้องการให้ตัวนายมนตรีกลับเข้ามาเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลหลังล้มลงนั้น ได้รับการปฏิเสธจากพรรคประชาธิปัตย์เสมอมา หรือสนองตอบเพียงแค่ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเท่านั้น ซึ่งถือเป็นตำแหน่งที่ไม่มีอำนาจสั่งการอะไรกับหน่วยราชการโดยตรงได้ ในที่สุดนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และในฐานะผู้นำรัฐบาลได้ตัดสินใจปรับคณะรัฐมนตรี โดยการขับพรรคกิจสังคมออกจากการร่วมรัฐบาลและนำเอาพรรคเสรีธรรม ซึ่งมีดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ หัวหน้าพรรคเสรีธรรมเข้าเสริมแทน ด้วยคะแนนเสียงสนับสนุนเพียง 8 เสียง

ปัญหาความขัดแย้งที่พบเห็นระหว่างพรรคการเมืองในเบื้องต้นในรัฐบาลผสมชุดนายชวนสรุปแล้วจะพบว่า อาจพบเป็นปัญหาขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง เพียงแต่ว่ามีใช่เป็นการแก่งแย่งในตำแหน่งรัฐมนตรีกันเท่านั้น แต่ด้วยผลพวงจากเหตุการณ์ทางการเมืองคือ เหตุการณ์เฉพาะภาพหน้าที่ทำให้พรรคกิจสังคมต้องเปรียบเสมือนพรรคแปลกแยกจากพรรคพันธมิตร 4 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรมและพรรคเอกภาพ แต่ต้องมาร่วมในรัฐบาลเดียวกันชุดนี้ จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นเรื่อยมาโดยเฉพาะปัญหาจากการถูกกีดกันในการรับตำแหน่งรัฐมนตรีของหัวหน้าพรรคกิจสังคมตามสิทธิที่ควรจะได้ ถึงแม้ว่าจะมีการอ้างถึงกรณีปัญหาอื่นของพรรคกิจสังคมเพื่อกดดันรัฐบาล แต่ก็คงไม่พ้นจากความขัดแย้งในเรื่องส่วนตัว ซึ่งทำให้พรรคกิจสังคมไม่สามารถร่วมรัฐบาลต่อไปได้อีกนั่นเอง

3. กรณีขัดแย้งกับพรรคเอกภาพ

พรรคเอกภาพ เป็นอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่ได้เข้าร่วมรัฐบาลนายชวน หลีกภัย อันเป็น 1 ใน 4 พรรคการเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็น "พรรคเทพ" การเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคเอกภาพ ได้สนับสนุนรัฐบาลด้วยคะแนนเสียง 8 เสียง แต่นายชวนต้องตัดสินใจนำพรรคเอกภาพเข้าร่วมรัฐบาล อาจด้วยผลพวงจากเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งถ้าพรรคเอกภาพเข้าร่วมรัฐบาล จะเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลได้มากกว่าพรรคการเมืองฝ่ายค้านอื่น ๆ ที่ได้ชื่อว่า "พรรคมาร"

เมื่อพรรคเอกภาพได้เข้าร่วมรัฐบาล นายอุทัย พิมพ์ใจชน หัวหน้าพรรค ได้รับมอบหมายให้ดูแลกระทรวงพาณิชย์ โดยนายอุทัยได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ทั้งที่ไม่มีความเชี่ยวชาญงานด้านนี้เลย และแล้วการเข้ารับตำแหน่งของนายอุทัยก็ได้สร้างปัญหาเป็นอย่างมาก เมื่อเกิดกรณีขัดแย้งขึ้นกับข้าราชการประจำของกระทรวงพาณิชย์คือ ปลัดกระทรวงที่ชื่อ นายเพชร อิศรเสนา ณ อยุธยา ซึ่งปัญหาความขัดแย้งนี้ได้กลายเป็นปัญหา

ระหว่างพรรคการเมืองในรัฐบาลด้วย โดยจุดเริ่มต้นของปัญหาได้เริ่มจากเหตุการณ์ที่นายพร
 สังกะเสนอดีปตพณิชยจังหวัดคนหนึ่งชื่อว่า นายวันชัย บุญสนองออกจากราชการ แต่นายวันชัย
 ได้อุทธรณ์ร้องเรียน และผลการพิจารณาอุทธรณ์ของนายวันชัยดังกล่าวฟังขึ้น จึงส่งผลให้นาย
 วันชัยได้กลับเข้ารับราชการเช่นเดิม นายวันชัยจึงร้องเรียนกลับต่อการกระทำของนายพรว่า
 ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยการร้องเรียนดังกล่าวได้เกิดขึ้นเมื่อ
 นายอุทัยเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์ความ
 จัดแย้งระหว่างนายพรและนายวันชัยดังกล่าวนี้มาแล้วถึง 3 ปี และเมื่อนายอุทัยได้รับเรื่อง
 ร้องเรียน ก็ได้ดำเนินการสืบสวนและสั่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยนายพรในข้อหากระทำ
 คติวินัยอย่างร้ายแรงทันที อันเป็นกรณีหนึ่งที่ทำให้เกิดเป็นปัญหาความขัดแย้งภายในกระทรวง
 พาณิชยจีน และส่งผลต่อการเกิดความขัดแย้งระหว่างพรรคเอกภาพกับพรรคประชาธิปไตยในเวลา
 ต่อมา

นอกจากนี้กรณีความขัดแย้งนี้ได้กลายเป็นการแตกแยกเมื่อนายอุทัยได้สั่งพักราชการนาย
 พร อันเนื่องมาจากเรื่องที่นายพรถูกฟ้องคดีอาญา โดยบริษัทฮาร์ทออยส์ สยามอินบอร์ดี
 เอ็กซ์ปอร์ตเป็นฟ้องในข้อหากระทำคามผิดต่อหน้าที่ กลับแก่งไม่ให้มีโอกาสค้ำประกัน โดยนาย
 อุทัยอ้างเหตุผลว่า อาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียสู่ราชการ และจะเป็นอุปสรรคต่อการพิจารณา
 คติของศาล จึงำชื่อตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการพลเรือนสั่ง
 พักราชการนายพร

ทางด้านนายพรได้ใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อนายกรัฐมนตรีเรียกร้องความเป็นธรรม เพื่อให้
 นายกรัฐมนตรีสั่งการให้กระทรวงพาณิชย์ยกเลิกคำสั่งตั้งกรรมการสอบสวน ซึ่งนายพรไม่ได้ส่ง
 เรื่องให้ก.พ.พิจารณาเสนอความเห็นตามที่กฎหมายกำหนด และความเห็นของก.พ. เห็นด้วย
 ตามที่นายพรร้องเรียนมา โดยความเห็นของก.พ. ไม่ผูกมัดต่อการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี
 ว่า จะต้องเห็นด้วยหรือต้องสั่งการให้เป็นไปตามนั้น แต่นายพรเห็นชอบตามมติของก.พ. และ
 สั่งการให้กระทรวงพาณิชย์ยกเลิกคำสั่งตั้งกรรมการสอบสวนนายพร

การสั่งพักราชการนายพรวิได้สร้างความแคลงใจให้แก่ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เป็นอย่างมาก เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นไปโดยไม่มีการบริหารหรือก่อน และนอกจากนี้ เมื่อ ก.พ. มีมติออกหมายกเลิกคำสั่งดังกล่าว นายอุทัย พิมพ์ใจชน รมว. กระทรวงพาณิชย์ขณะนั้น กลับวางเฉยไม่ยอมดำเนินการใด ๆ และมีท่าทีแข็งกร้าวกับการกลับมาดำรงตำแหน่งปลัด กระทรวงพาณิชย์ของนายพรวิเป็นอย่างยิ่ง นั้นหมายความว่า รัฐมนตรีได้ทำงานผิดพลาดและมีพฤติกรรมรังแกข้าราชการประจำ อีกทั้งยังเป็นการหักหน้ารัฐมนตรีที่รับผิดชอบด้วยท่าทีเมื่อมีการประชุมพรรคเอกภาพ สมาชิกพรรคเอกภาพหลายคนเสนอให้หัวหน้าพรรคและพรรคทบทวน บทบาทในการร่วมรัฐบาล แต่แล้วนายอุทัยกลับยินยอมให้นายพรวิกลับเข้ารับตำแหน่งปลัด กระทรวงพาณิชย์อีกตามเดิม พร้อมกันนั้นยังได้เพิ่มหน้าความรับผิดชอบอีกในเรื่องการตรวจสอบการคอร์รัปชันในกระทรวง

อนึ่ง ในการขอมอ้อนขอของนายอุทัยครั้งนี้ อาจเป็นเพราะเหตุจําแนด้วยคุณ งามดีของ มติ ก.พ. และนายกรัฐมนตรี หรือด้วยเหตุผลทางด้านผลประโยชน์ ที่เกี่ยวข้องกับโอกาสการอยู่ร่วม รัฐบาลของพรรคเอกภาพต่อไป รวมถึงความมั่นคงของรัฐบาล ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ พรรค เอกภาพมีมติแสดงท่าทีและจุดยืนของพรรคที่เด่นชัดมากขึ้นในรัฐบาล โดยเฉพาะในประเด็น เรื่องการกระจายอำนาจ และการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทว่าทำไมเกิดสภาพความแตกแยกระหว่าง พรรคเอกภาพและพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นแกนนำรัฐบาล ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับพรรคกิจสังคมมาแล้ว

4. ความขัดแย้งกับพรรคหลังธรรม

พรรคหลังธรรม เป็นอีก 1 ใน 5 พรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลสมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยคะแนนเสียงสนับสนุน 47 เสียง การเข้าร่วมรัฐบาลของพรรค หลังธรรมเป็นไปในนามของ "พรรคเทพ" จากเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งต่างจากพรรค

กิจสังคม แต่การเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคหลังธรรมมีปัญหาความขัดแย้งกับบรรดาพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลเดียวกันอยู่เสมอ เดกเช่นเดียวกันกับพรรคกิจสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งในเรื่องเกี่ยวกับนโยบาย ความคิดทางการเมือง หรือผลประโยชน์ทางการเมือง จนกระทั่งนำมาซึ่งการเกิดความแตกแยกและเป็นชนวนนำไปสู่การยุบสภาในที่สุด

การเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคหลังธรรมในขณะนั้น ช่วงแรกอยู่ภายใต้การนำของพลตรีจำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคหลังธรรม ซึ่งเป็นผู้นำคนสำคัญคนหนึ่งในการต่อต้านการเป็นนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เมื่อเข้าร่วมรัฐบาลแล้ว พลตรีจำลองไม่ยอมรับตำแหน่งรัฐมนตรี ในขณะที่ยส. ส่วนหนึ่งของพรรคหลังธรรมได้เป็นรัฐมนตรี ซึ่งเป็นสส. งามที่เข้าสังกัดพรรคหลังธรรมเมื่อช่วงการเลือกตั้งในเดือนกันยายน พ.ศ. 2535 หนึ่งในสส. งามของพรรคหลังธรรมนั้น มีนายบุญ โรจนเสถียร อดีตหัวหน้าพรรคเอกภาพที่ลาออกจากพรรคเอกภาพและมาสังกัดพรรคหลังธรรม โดยต่อมาได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคหลังธรรมแทนพลตรีจำลองด้วย

4.1 ปัญหาเรื่องการเปิดเผยทรัพย์สิน

ในการเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคหลังธรรมได้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับบรรดาพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลเดียวกันเช่นเดียวกันกับพรรคกิจสังคม แต่โดยรวมแล้วปัญหาความขัดแย้งของพรรคหลังธรรมที่มีกับพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์มักจะปรากฏออกมาในรูปของความขัดแย้งในด้านนโยบาย ความคิดทางการเมืองมากกว่า โดยปัญหาความขัดแย้งในกรณีแรกที่เกิดขึ้น เมื่อพรรคหลังธรรมมีมติพรรคชาติผู้ที่เป็นรัฐมนตรีของพรรคต้องเปิดเผยทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนเข้ารับตำแหน่ง ทั้งงานส่วนของทรัพย์สินที่เป็นของตนเองและของภรรยาให้สาธารณชนได้รับรู้ โดยไม่เพียงแต่เสนอใบให้คณะกรรมการป.ป.ป. รับทราบเท่านั้น หากแต่จะมีการเปิดเผยให้แก่สื่อมวลชนและประชาชนได้รับรู้ด้วย เพื่อเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจ

เปิดเผยและช่วยอำนวยความสะดวก รวมถึงกระตุ้นให้ประชาชนเอาใจใส่ในการสอดส่อง และควบคุม (มติชน, 2 ตุลาคม 2535, 8) ซึ่งการกระทำของพรรคหลังธรรมนี้อาจเรียกได้ว่า แสดงความสร้างสรรค์ทางการเมืองออกมา แต่ในขณะที่พรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ อาจจะไม่มองเช่นนั้น การกระทำของพรรคหลังธรรมกลับจะสร้างความอึดอัดใจให้แก่พรรคร่วมรัฐบาลด้วยกันมากกว่า เนื่องจากพรรคหลังธรรมได้ประกาศมติเปิดเผยทรัพย์สินออกมาเพียงพรรคเดียว ทำให้เกิดการมองในแง่ลบจากพรรคร่วมรัฐบาลด้วยกันได้ว่า พรรคหลังธรรมพยายามทำความดีเพื่อเอาหน้าหรือเพื่อช่วงชิงความดีความชอบจากประชาชน และการกระทำของพรรคหลังธรรมเท่ากับเป็นการบีบบังคับให้พรรคร่วมรัฐบาลต้องปฏิบัติตามด้วยการเปิดเผยทรัพย์สินของรัฐมนตรีให้ประชาชนรับรู้ ทำให้เกิดเป็นปัญหาความขัดแย้งกับบรรดาพรรคร่วมรัฐบาลที่ต่างไม่พอใจ เป็นอย่างยิ่งกับบทบาทของพรรคหลังธรรมในช่วงแรกนี้

4.2 ปัญหาเรื่องโครงการระบบขนส่งมวลชนกทม. หรือรถไฟฟ้าชานายง

กรณีความขัดแย้งเรื่อง โครงการระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร หรือรถไฟฟ้าชานายง เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพรรคหลังธรรมกับพรรคประชาธิปัตย์ เริ่มเมื่อพรรคหลังธรรมได้เป็นผู้เสนอให้มีการก่อสร้างโครงการดังกล่าว โดยจะมีการนำพื้นที่สวนลุมพินีมาสร้างอุโมงค์ไฟฟ้า แต่ได้รับการคัดค้านจากพรรคประชาธิปัตย์ทันที ซึ่งนายเดียนายองอาจ คล้ามไพบูลย์ และยิ่งกีดกันพรรคหลังธรรมในการใช้ชื่อของรัฐผ่านทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 และช่อง 11 ในการชี้แจง โดยมีข้ออ้างของการกีดกันว่าเกรงจะมีการชุมนุมล้อมสถานีโทรทัศน์ ซึ่งทำให้พรรคหลังธรรม เกิดความไม่พอใจต่อการกระทำของพรรคประชาธิปัตย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพลตรีจำลอง ศรีเมือง ผู้นำตัวจริงของพรรคหลังธรรม หรืออดีตผู้ก่อตั้งพรรค และอดีตหัวหน้าพรรคถึงกับแสดงความไม่พอใจ "ถ้ากลัวกันแบบนี้ ให้เลิกเป็นรัฐบาลไปเลยดีกว่า ยายมาดูแลบ้านเมือง เพราะบ้านเมืองมีชื่อมีแบ มีคนกลุ่มหนึ่งอยู่อย่างนั้นอย่างนี้ก็เลิกแล้ว อีกหน่วยสถานีโทรทัศน์ก็ไม่ต้องเลิกหมด เพราะมีข่าวคนจะประท้วงก่อหวอด" (พลตรีจำลอง ศรีเมือง, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2536)

ในความเป็นจริงแล้วหากตั้งข้อสังเกตตรงนี้จะพบว่าการยกเลิกให้พลตรีจำลองและผู้ว่ากรุงเทพมหานครซึ่งแจ้งทางสื่อของรัฐด้วยเหตุผลดังกล่าว อาจจะมีเรื่องของการแสดงเกมการเมืองเข้าเกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะประเด็นการช่วงชิงความได้เปรียบในสนามเลือกตั้งกรุงเทพมหานครของทั้งสองพรรคคู่กรณีขัดแย้งดังกล่าว คือ พรรคพลังธรรมและพรรคประชาธิปไตย

4.3 ปัญหาเรื่องการกระจายอำนาจ

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคพลังธรรมและพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ มิได้มีเพียงแต่กรณีการเปิดเผยทรัพย์สินหรือกรณีรื้อถอนฟ้าธนาียงเท่านั้น ปัญหาความขัดแย้งที่ปรากฏเป็นรอบปริิวาที่ยากจะประสานให้สนิทได้ ยังมาจากกรณีเรื่องนโยบายการกระจายอำนาจของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในฝ่ายรัฐบาลอีกด้วยกล่าวคือ นโยบายที่รัฐบาลได้แถลงมาในด้านการเมืองการปกครอง อันมีอยู่ว่า "รัฐบาลจะกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น โดยจัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทุกระดับ ตลอดจนเพิ่มบทบาทและอำนาจงานการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่น และจะส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคล" จากนโยบายดังกล่าวได้กลายมาเป็นประเด็นที่สร้างปัญหาเกิดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลในเวลาต่อมา โดยเริ่มเมื่อพรรคพลังธรรม หนึ่งในพรรคร่วมรัฐบาลได้ยืนยันต้องการจะให้มีการปฏิบัติตามนโยบายอย่างจริงจัง ต้องการจะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเกิดขึ้น โดยจะเสนอเป็นกฎหมายเข้าสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีพลตรีจำลอง ศรีเมือง ำให้การสนับสนุนต่อแนวคิดนี้โดยทันที ร่วมด้วยนายฉวีลา พรสวรรค์ สส.พรรคพลังธรรมและรองประธานสภาฯ ที่ได้มาได้ออกจากตำแหน่งเพื่อผลักดันเรื่องนี้เป็นอย่างจริงจัง

แต่พรรคประชาธิปไตยและพรรคความหวังใหม่ ต่างมีความเห็นคัดค้านร่วมกันในข้อเสนอของพรรคพลังธรรม โดยต้องการจะให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแทน พร้อมทั้งให้เหตุผลในเรื่องความพร้อมที่มากกว่า และอาจจะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยยก

ระดับองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ในขณะที่พรรคหลังธรรมยังยืนยันตามแนวคิดเดิมของพรรคคือ ต้องการให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น โดยอาจจะเริ่มที่จังหวัดที่มีความพร้อมก่อนนั้นคือ นนทบุรี และสมุทรปราการที่พร้อมมากที่สุด ควรจะมีการเลือกตั้งผู้ว่าเหมือนกรุงเทพมหานครที่ทาสสำเร็จแล้ว นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (สัปดาห์วิจารณ์, 8-14 พฤศจิกายน 2535, 10)

อย่างไรก็ตามเมื่อปัญหาความขัดแย้งในเรื่อง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะขยายวงกว้างมากขึ้น นายชวน หลีกภัยได้มีข้อเสนอให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาศึกษาเรื่องนี้ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคือ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ขณะนั้น ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงระบบบริหารการปกครองท้องถิ่นขึ้นมา 21 คน ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการการเมืองทั้งสิ้น มีนักวิชาการที่ต่างมีความเห็นคัดค้านในประเด็นที่พรรคหลังธรรมเสนอมาททั้งสิ้น พร้อมกันนี้ได้มีการกล่าวหาพรรคหลังธรรมในลักษณะที่ว่า พรรคหลังธรรมกำลังหาเสียง"เรื่องหาเสียงก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่เรื่องไหนที่เขียนเป็นนโยบายร่วมกันแล้ว ถือเป็นนโยบายของรัฐบาล ไม่ว่าของพรรคใดพรรคหนึ่ง ซึ่งทุกพรรคที่ร่วมรัฐบาลต้องรับผิดชอบร่วมกัน ส่วนเรื่องของการเลือกตั้งผู้ว่านั้น ทุกพรรคมีความเห็นตรงกันคือ สนับสนุนให้มีการเลือกตั้งผู้ว่า แต่จะถึงเวลาหรือยัง ไม่ว่าจะทำในทันทีได้ ดังนั้นจึงสั่งการไปยังกระทรวงมหาดไทยที่ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาเรื่องนี้แล้ว" (สัปดาห์วิจารณ์, เฟิงอ้าง, 11) จากการกระทำของพรรคประชาธิปัตย์และคำกล่าวแสดงความคิดเห็นของนายชวนดังกล่าว ได้ส่งผลให้พรรคหลังธรรมไม่พอใจอย่างยิ่ง จนกระทั่งนายอภิรักษ์ประกาศลาออกจากตำแหน่งรองประธานสภาฯ โดยให้เหตุผลว่า ยึดยึด ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่ผู้นำพิเศษของพรรคหลังธรรม คือ พลตรีจำลองยังคงยืนยันสนับสนุนนโยบายของพรรค

หลังธรรมอย่างเอาจริงเอาจัง จนสร้างความยึดถือจากที่แก่พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะแกนนำรัฐบาล นอกจากนั้นนโยบายของพรรคหลังธรรมได้รับการสนับสนุนจากนายอุทัย พิมพ์ใจชน หัวหน้าพรรคเอกภาพและสมาชิกพรรคเอกภาพอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมด้วย ในขณะที่พรรคเจ้าปัญหาอย่างพรรคกิจสังคมว่างท่าทีเป็นกลาง ๆ อยู่ ซึ่งปัญหาความขัดแย้งในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้สร้างความแตกร้างระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ร่วมรัฐบาลอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และรอจังหวะเวลาแห่งการแตกแยกอยู่

"เวลานี้พรรคหลังธรรมเสนอเป็นร่างกฎหมายไปแล้ว แต่ยังติดขัดที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ในรัฐบาล ร่างกฎหมายที่พรรคเสนอไปกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน 2 ปี จำนวน 8 จังหวัด ที่พร้อม และขยายขอบเขตในการดำเนินการไปยังจังหวัดอื่น ๆ ที่ทั่วประเทศต่อไปภายใน 10 ปี ขณะนี้ร่างของพรรคยังอยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาของกระทรวงมหาดไทย... ใครที่คิดว่า พรรคหลังธรรมมีเรื่องนำมาเป็นประเด็นหาเสียง ก็ยอมรับว่าจริง เพราะเรื่องนี้เป็นนโยบายของพรรค ต้องทำที่เป็นจริงให้ได้ มาช้เพียงแต่พูดเวลาหาเสียงเท่านั้น..." (เนชั่นสุดสัปดาห์, 28 มกราคม-3 กุมภาพันธ์ 2537, 15-16) นี้คือ คำกล่าวของนายฉวีล ไพรสณฑ์ สส.กม.พรรคหลังธรรม ซึ่งเป็นการกล่าวอ้างถึงความมุ่งมั่นในการจะต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ตั้งไว้ให้ได้ พร้อมกันนี้เสมือนเป็นการส่งผ่านไปยังพรรคร่วมรัฐบาล ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ แกนนำรัฐบาล และพรรคความหวังใหม่ ในฐานะผู้ดูแลกระทรวงมหาดไทย ซึ่งทั้งสองพรรคต่างใช้ประเด็นการกระจายอำนาจและการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหลักในการหาเสียงอย่างชัดเจนในการเลือกตั้งที่ผ่านมา แต่ในทางปฏิบัติกลับมีท่าทีคัดค้านพรรคหลังธรรมดังที่กล่าวมาแล้วจนกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งในเวลาต่อมา

พรรคประชาธิปัตย์และนายกรัฐมนตรีคือ นายชวน หลีกภัย พร้อมด้วยพรรคร่วมรัฐบาลอย่างพรรคความหวังใหม่และพรรคกิจสังคม มีมติร่วมกันในการประชุมคณะรัฐมนตรี ให้มีการเสนอนโยบายการกระจายอำนาจเป็นรูปของพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.)

ของกระทรวงมหาดไทย แทนการออกพระราชบัญญัติเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ดังที่พรรค
หลังธรรมมาได้เสนอมา ทว่าที่พรรคหลังธรรมไม่พึงพอใจมาก ถึงกับมีมติไม่รับร่างพระราชบัญญัติ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดดังกล่าวที่จะนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ก่อนจะนำเสนอ
เข้าสู่สภานานาชาตินามรัฐบาลต่อไป โดยเห็นว่าร่างกฎหมายฉบับนี้ยังไม่เข้าข่ายแห่งของการกระจาย
อำนาจแท้จริง

ประเด็นปัญหาที่มีอยู่ที่ว่า ร่างกฎหมายของ.ที่กระทรวงมหาดไทย เสนอนั้นยังให้อำนาจ
แก่คนในกระทรวงมหาดไทยอย่างเต็มที่คือ กฎหมายดังกล่าวยังคงไว้ซึ่งตำแหน่งผู้ว่าราชการ
จังหวัดที่กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งและผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งอบจ. และมีอำนาจ
เหมือนนายกอบจ. อีกชั้นหนึ่ง แม้ว่ากฎหมายจะให้อำนาจสภาอบจ. ในการยื่นข้อติหรือกระทุ้งถาม
ผู้ว่าฯได้ แต่ผู้ว่าฯจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ และยังให้อำนาจผู้ว่าฯ ในการยังยั้งมติของสภาอบจ.
ได้ ผู้ว่าฯมีอำนาจสั่งหรือยุบสภาอบจ. ได้อีกด้วย ดังนั้นเหตุที่พรรคหลังธรรมไม่ยินยอมรับร่าง
กฎหมายของกระทรวงมหาดไทยนี้ เนื่องจากว่าร่างกฎหมายนี้ยังคงอำนาจของกระทรวงมหาด
ไทยได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีการกระจายอำนาจตามนโยบายแต่อย่างใด ทว่าที่พรรคหลังธรรม
ไม่สามารถรับได้ และมีมติยืนยันชัดเจน เพื่อแสดงจุดยืนต่อประเด็นปัญหาดังกล่าว หากพรรค
ประชาธิปไตยและพรรคความหวังใหม่อาศัยเสียงส่วนาหผู้ในคณะรัฐมนตรีทว่าที่ร่างพรบ. นี้ ผ่าน
เข้าสู่สภาฯได้ โดยที่พรรคหลังธรรมไม่ยินยอม ย่อมอาจนำไปสู่การเกิดการแตกแยกในรัฐบาล
ได้ นั้นหมายถึงว่า พรรคหลังธรรมจะมีการถอนตัวจากการร่วมรัฐบาลอย่างแน่นอน และอาจ
จะมี 8 เสียงของพรรคเอกภาพร่วมอยู่ด้วยในการถอนตัวจากรัฐบาล

4.2 ความแตกแยกภายในพรรคหลังธรรม

ถึงแม้ว่า ความขัดแย้งระหว่างพรรคหลังธรรมกับบรรดาพรรคร่วมรัฐบาล จะเกิดขึ้นใน
หลายกรณีหลายครั้ง แต่ยังไม่ทว่าก็กลายเป็นความแตกแยกได้ง่าย เนื่องจากแต่ละพรรคการ

เมืองที่มาร่วมรัฐบาลเดียวกันต่างมีผลประโยชน์ร่วมกันอยู่ เว้นเสียแต่ว่าเมื่อเกิดความขัดแย้ง ขึ้นภายในพรรคการเมืองหนึ่ง ๆ ขึ้นด้วย และพรรคหลังธรรมก็เป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่อยู่ ในข่ายลักษณะเช่นนี้คือ นอกจากจะมีปัญหาความขัดแย้งกับบรรดาพรรคร่วมรัฐบาลแล้ว ยังมีปัญหา ความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในพรรคด้วย นั่นคือ ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรค สาเหตุจาก ความไม่พอใจกันและกัน โดยเฉพาะสมาชิกพรรคที่อยู่ในกลุ่มของสายวัดที่เป็นกรรมการบริหาร พรรค กับกลุ่มสายรัฐมนตรี โดยกลุ่มสายวัดเป็นเชิงกรรมการบริหารของพรรค แต่ไม่มีตำแหน่ง สำคัญ ๆ ใด ๆ ในรัฐบาลเลยและมีการมองว่า กลุ่มของสายรัฐมนตรีไม่สามารถสร้างผลงาน ใด ๆ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ เช่น ปัญหาจราจร และไม่สามารถนำนโยบายหลัก ของพรรคไปปฏิบัติได้ ทว่าก็มีเรื่องระหองระแหงขัดแย้งกันเรื่อยมา โดยเฉพาะเมื่อเกิดกรณี เกี่ยวกับการเลือกตั้ง สส. กทม. เขต 1 สืบเนื่องมาจากนายอากร อุตรตระกูล สมาชิกพรรค หลังธรรม สส. กทม. เขต 1 เดิมได้ลาออกจากการเป็น สส. เนื่องจากถูกคณะกรรมการกักกัน หลักทรัพย์ (กตล.) ส่งรายชื่อไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนฐานสงสัยว่า มีส่วนพัวพันกับการ บันหุ้น ทำให้ นายอากรตัดสินใจลาออกจากการเป็น สส. และสมาชิกพรรคหลังธรรม อันส่งผลให้ ต้องมีการเลือกตั้งซ่อมมาใหม่ในเขต 1 นี้ (มติชน, 22 มิถุนายน 2537, 20) และด้วยเหตุนี้ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคหลังธรรมที่เก็บกดไว้นาน ต้องปะทุขึ้นมา เมื่อนาย ประสาร มฤคพิทักษ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งซ่อมเขต 1 ของพรรคหลังธรรม ต้องพ่ายแพ้ให้แก่ ดร. ลลิตา ฤกษ์สาราย คู่แข่งคนสำคัญจากพรรคประชากรไทย ทำให้สมาชิกพรรคหลังธรรมสายวัด หรือกลุ่มหลังเก่าที่ร่วมก่อตั้งพรรคมา ถือโอกาสโจมตีกลุ่มสายรัฐมนตรีหรือกลุ่มหลังใหม่อย่าง เด็ดที่ โดยการเรียกร้องให้พรรคหลังธรรมมีการพิจารณาทำทีในการร่วมรัฐบาลใหม่ ในช่วง เวลาเดียวกันกับที่ พรรคหลังธรรมพ่ายแพ้การเลือกตั้งซ่อม สส. เขต 1 กทม. ให้แก่พรรคร่วม รัฐบาลอย่างพรรคประชากรไทยไป พรรคหลังธรรมยังต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งภายใน พรรคจนเกือบจะกลายเป็นความแตกแยก เมื่อเกิดการแก่งแย่งอำนาจในการบริหารพรรคขึ้น คือ สมาชิกของพรรคหลังธรรมส่วนหนึ่งไม่พอใจหัวหน้าพรรคและกรรมการของพรรคในช่วงนั้น บางคน จึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคมา

ตำแหน่งรวมทั้งตำแหน่งรัฐมนตรีที่สังกัดพรรคเดียวกัน) โดยอ้างเหตุผลว่า บริหารงานผิดพลาด
บกพร่อง จนเป็นเหตุให้เกิดคะแนนนิยมที่พรรคเคยได้รับจากประชาชนเสื่อมถอยหรือตกต่ำลงและ
พ่ายแพ้ในการเลือกตั้งซ่อมสส.กทพ. เขต 1 รวมทั้งการเลือกตั้งสมาชิกกทพ. และสภาเขตอีก
ด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความพยายามผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ซึ่ง
ทำหน้าที่บริหารพรรค เช่น หัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรคเดียวกัน โดยเฉพาะตำแหน่ง
หัวหน้าพรรค โดยมีการเรียกร้องให้พลตรีจำลอง ศรีเมือง เข้าดำรงตำแหน่งแทนนายบุญ
โรจนเสถียร ซึ่งสมาชิกพรรคหลังธรรมสายวัดต่างมองว่า พลตรีจำลองกำลังจะถูกแบ่งชิง
อำนาจโดยรัฐมนตรีของพรรค ในขณะที่ฝ่ายรัฐมนตรีมองพลตรีจำลองด้วยความกังขาถึงการไม่
มีบทบาทใด ๆ ในสภา และความไม่เข้าใจ หรือพยายามไม่เข้าใจในการปฏิบัติงานภายใต้ข้อ
จำกัดของรัฐบาลผสม จึงนำมาซึ่งความไม่พอใจของฝ่ายสายวัดและต้องการการเปลี่ยนแปลง
พร้อมกันนี้ยังผลักดันให้มีการเปลี่ยนตัวพันเอกวินัย สมพงษ์ที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคด้วย
แต่ความพยายามของสมาชิกพรรคหลังธรรมต้องประสบกับความล้มเหลว เมื่อนายชวน หลีกภัย
นายกรัฐมนตรี ไม่ยอมรับเงื่อนไขของพลตรีจำลอง ที่เสนอให้จัดตั้งบริษัทมหาชนแก้ไขปัญหา
จรรยาณกทพ. ถ้าได้เข้ารับตำแหน่ง

อย่างไรก็ตามสมาชิกพรรคหลังธรรมกลุ่มดังกล่าวไม่ลดละความพยายามจะสร้างความ
ุ่นวายเพื่อกดดันให้เห็นว่า นายบุญ โรจนเสถียร ไม่มีบารมีเพียงพอที่จะควบคุมสมาชิกพรรค
ให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของพรรค จนบางครั้งมีท่าทีเสมือนเจตนาแสดงบทบาททางการเมือง
เมืองในลักษณะสวนทางกับมติของพรรคร่วมรัฐบาลด้วย โดยเฉพาะกรณีการเสนอเป็นยุติคดี
กรรมาธิการวิสามัญรวบรวมเรียงยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ อันเป็นการสนองคำเรียกร้องของ
ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ซึ่งการกระทำเช่นนั้นโดยนายสุทิน นพเกตุ สส.กทพ. ตัวแทนกลุ่มพรรค
หลังธรรมที่เข้าชื่อเสนอยุติคดีดังกล่าว ด้วยข้ออ้างที่ว่า การเสนอยุติเป็นสิทธิและเสรีภาพของ

สส. ที่ชอบจะทำได้และ เป็นเจตนาที่ต้องการให้มีรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และเป็นการช่วยคลี่คลายวิกฤตการณ์ทางการเมือง หรือการชุมนุมสาธารณะ เรียกร้องรัฐธรรมนูญของร.ต.ฉลาดที่หน้ารัฐสภาในขณะนั้นที่ยุติลง นอกจากการเสนอข้อมติคณะกรรมาธิการวิสามัญรวบรวม เรียบเรียง และยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่แล้ว ยังมีมติให้เลื่อนผู้ตัดสินกล่าวขึ้นพิจารณาก่อนผู้ตัดสิน ซึ่งบทบาทของสมาชิกพรรคหลังธรรมกลุ่มนี้ ได้สร้างปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคหลังธรรมกับพรรคร่วมรัฐบาลที่มีมากขึ้น ดังคำกล่าวของน.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศและสมาชิกพรรคหลังธรรมสายรัฐมนตรี ที่แสดงความไม่พอใจต่อการกระทำของนายสุทินที่ขยับเป็นผู้ตัดสินว่า "พรรคการเมืองต้องมีระบบ และทำตามระบบ พรรคการเมืองไม่เข้าแก๊งการเมือง" (มติชนรายวัน, 24 มิถุนายน 2537, 2) และไม่เข้าแก๊งภายในพรรคหลังธรรมเองเท่านั้น ที่ไม่พอใจต่อการกระทำของสส.หลังธรรมกลุ่มสายวัด แม้แต่นายชวเขมรับต่อข้อเสนอของสมาชิกพรรคหลังธรรมกลุ่มดังกล่าวไม่ได้ โดยมิสมาชิกพรรคหลังธรรมบางส่วน โดยเฉพาะสมาชิกสายรัฐมนตรีอื่น อาทิเช่น นายบุญชู โรจนเสถียร, พ.อ.วินัย สมพงษ์, น.พ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม, น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ ฯลฯ เป็นต้น ต่างมีความเห็นด้วยกับแนวคิดนโยบายของรัฐบาล

ทางด้านฝ่ายสส.กลุ่มสายวัดของพรรคหลังธรรม ก็ได้แสดงท่าทีในการตัดสินใจสำหรับการจะทำงานร่วมกับรัฐบาลพรรคประชาธิปไตย เนื่องจากไม่พอใจบทบาทของสส.พรรคหลังธรรมกลุ่มสายรัฐมนตรีดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะพลตรีจำลอง ศรีเมือง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า "เรื่องที่เกิดขึ้นนี้ ไม่เข้าเรื่องสำคัญ แต่ตลอดระยะเวลา 1 ปี 8 เดือนที่ร่วมรัฐบาลมา สิ่งที่พรรคหลังธรรมถูกกระทำมาตลอดนั้น สะสมจนถึงจุดแตก มันทำให้เรามีเหตุผลเพียงพอแล้ว สำหรับการถอนตัว... 1 ครานพรรคที่มีระเบียบระบอบกับรัฐบาล ก็อยู่ร่วมกันไม่ได้ ต้องไป" (สยามโพสต์, 20 มิถุนายน 2537, 3) นอกจากนี้สมาชิกระดับกริมของพรรคก็ได้ถอนตัวจากตำแหน่งทางการเมืองด้วยเพื่อแสดงสปิริตแห่งการไม่มีคดีความศรัทธาพรรคที่ดี ซึ่งได้แก่ นางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ ลาออกจากรองโฆษกรัฐบาล นายเรืองวิทย์ ดุษฎีสุรพจน์ ลาออกจาก

รองเลขาธิการรัฐมนตรี และนายธารงค์ แสงสุริยจันทร์ ลาออกจากกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิป) ทั้งนี้การลาออกของสมาชิกระดับกรมของพรรคดังกล่าว ก็มีเหตุผลเพื่อจะผลักดันให้พรรคถอนตัวจากการร่วมรัฐบาลและ เปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคและแกนนำของพรรคด้วย

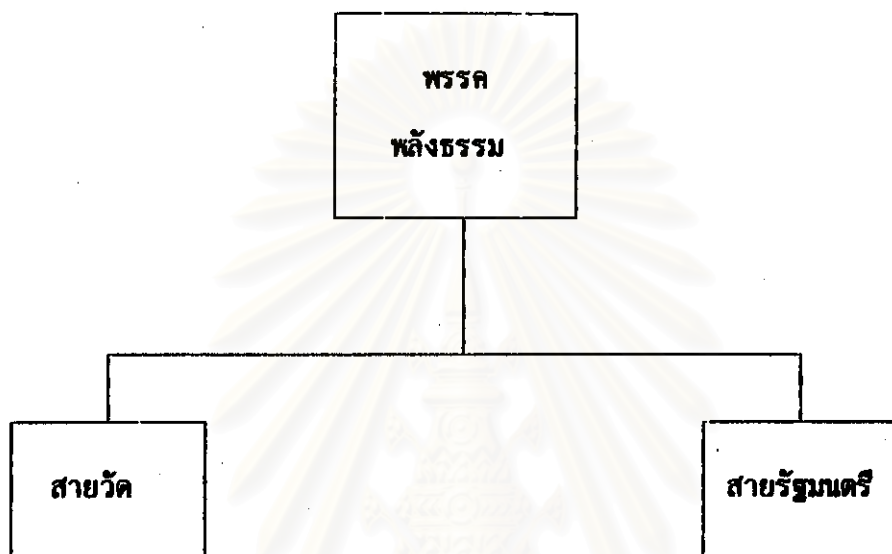
แต่ในที่สุด มติที่ประชุมของพรรคหลังธรรมกลั้มีมติไม่เลื่อนนัดการประชุมกรรมการรวมรวม เรียบเรียง และยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาพิจารณาเป็นลำดับแรกตามข้อเรียกร้องของ สส.พรรคหลังธรรม 21 คน ที่นำโดยนายสุทิน นพเกตุ ด้วยเหตุผลที่ว่า ตราบดที่พรรคหลังธรรมยังร่วมรัฐบาลจะปฏิบัติมติมติพรรคร่วมรัฐบาลไม่ได้ จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก ถ้าพรรคหลังธรรมไปร่วมมือกับฝ่ายค้าน คว้ารัฐบาลและอาจนำมาซึ่งการยุบสภาก่อนการพิจารณางบประมาณ ซึ่งจะก่อให้เกิดการสะดุดเสียหายหลายกรณีตามมาได้ การตัดสินใจของมติพรรคหลังธรรมดังกล่าวนี้ ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่สมาชิกพรรคทั้ง 21 คน และได้มีการลาออกของกรรมการบริหารพรรค 15 คนติดตามมา

อนึ่ง จากปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคหลังธรรมที่กล่าวมา ได้มีหลายครั้งที่พฤติกรรมของนายชวนที่มีท่าทีแสดงให้เห็นว่า โอนเอียงเข้าข้างสมาชิกพรรคหลังธรรมสายรัฐมนตรีมากกว่าด้วย จนกระทั่งนำไปสู่การแยกตัวออกมาเป็นกลุ่มอิสระจากพรรคของ สส.สายรัฐมนตรีโดยชื่อว่า กลุ่ม 23 และพร้อมจะออกจากพรรคหลังธรรมทุกเมื่อ

ต่อมา ได้มีมติของสมาชิกพรรคหลังธรรมร่วมกันให้มีการปลดรัฐมนตรีของพรรคออกจากตำแหน่ง นั่นคือ การปลดสมาชิกสายรัฐมนตรีในนามกลุ่ม 23 บางคนออก โดยพลตรีจำลอง ศรีเมืองได้กลับมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคอีกครั้ง บรรดารัฐมนตรีที่เป็น สส.ในนามกลุ่ม 23 ที่ถูกเปลี่ยนตัว ได้แก่ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ และพ.อ.วินัย สมพงษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งพรรคหลังธรรมได้เลือก พ.ต.ท.ทักษิณ

ชินวัตร ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ แทน.ต.ประสงค์ สุนศิริ และ
เลือกนายวิจิต สุรพงษ์ชัย มาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม แทนพ.อ.วินัย
สมพงษ์ ซึ่งทั้งพ.ต.ท.ทักษิณและนายวิจิตต่างไม่ได้เป็นสส.ของพรรคพลังธรรม จึงทำให้สส.
ของพรรคจำนวนหนึ่งหรือกลุ่มรัฐมนตรีเก่าที่เรียกตัวเองว่า กลุ่ม 23 หรือกลุ่มอิสระเกิดความ
ไม่พอใจและคัดค้านมติของพรรค โดยอ้างหลักการคัดค้านคนนอกเป็นรัฐมนตรี แสดงถึงการไม่
ยอมรับในโควตารัฐมนตรีคนนอกทั้ง 2 คน ที่พรรคพลังธรรมเลือก และอาจจะมีการไม่สนับสนุน
ในสภาด้วย รวมถึงอาจมีการแยกตัวออกไปอยู่พรรคใหม่ในการเลือกตั้งทั่วไปสมัยต่อมา ซึ่ง
สภาพความขัดแย้งและความแตกแยกในพรรคพลังธรรมนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของ
รัฐบาลเป็นอันมาก

เหตุการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นว่า พรรคพลังธรรมก็เป็นอีกพรรคหนึ่งที่มีลักษณะเดียวกันกับ
เกือบทุก ๆ พรรคการเมืองในประเทศไทย ที่มักจะปรากฏให้เห็นมีอุทกภัยความขัดแย้งเกิดขึ้น
อย่างชัดเจน เมื่อได้เข้าร่วมรัฐบาล ทั้งนี้ด้วยสาเหตุสำคัญจากการแก่งแย่งอำนาจและ
ตำแหน่งทางการเมือง หรือความไม่ลงรอยกันในการแบ่งผลประโยชน์ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่อง
ส่วนตัว และถึงแม้ว่าความขัดแย้งและความแตกแยกภายในพรรคพลังธรรม อาจจะมีปรากฏ
ในรูปของความแตกแยกทางด้านอุดมการณ์บ้าง (กล่าวคือ พรรคพลังธรรมมาจากการรวมกลุ่ม
หลังที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ไม่เน้นที่เสียงข้างมาก หากต้องการเป็นพรรคที่คอยตรวจ
สอบมากกว่าคัดค้านความไม่ถูกต้องในสภาฯ แต่สำหรับสมาชิกหน้าใหม่ของพรรค ที่เป็นสาย
รัฐมนตรีกลับเชื่อในอำนาจรัฐที่ได้องมาก่อนและสามารถสร้างสิ่งที่ถูกต้องได้)(อาทิตย์, 22-28
เมษายน 2537, 12) แต่ความแตกต่างนี้ยังคงมีสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งกัน
ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของพรรค หรือของรัฐบาล หรือการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ
ประชาชนแต่อย่างใด ต้นเหตุของปัญหาที่แท้จริงอยู่ที่การแก่งแย่งอำนาจภายในพรรคหรือ
การแก่งแย่งอำนาจกันนั่นเอง

(สส. กลุ่มสันติอโศกหรือสส. เก่าที่
ร่วมกันจัดตั้งพระค พลังธรรม
จำลอง ศรีเมือง อดีตหัวหน้า
พรรคคนแรก)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 6 แสดงการแบ่งกลุ่มภายในพรรคคพลังธรรมในช่วงที่

นายบุญชู โรจนเสถียร ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค

(ช่วงสมัยพรรคคพลังธรรมร่วมรัฐบาลผสมของนายชวน หลีกภัย)

ถึงแม้พรรคหลังธรรมสามารถแก้ไขปัญหากลางพรรค ลดระดับความขัดแย้งลงได้ หากแต่ผลของความขัดแย้งและแตกแยกภายในพรรค ได้ส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลเดียวกันอีก โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ที่เคยยืนอยู่ข้างสส.กลุ่ม 23 เสียงแตกของพรรคหลังธรรม และปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจการแก้ไขปัญหาราจรที่พรรคหลังธรรมต้องการให้พลตรีจำลองได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และขอมีอำนาจเต็มในการดำเนินการ แต่ได้รับการต่อต้าน ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้กับพรรคหลังธรรมเป็นอย่างมาก และได้ปรากฏออกมาอย่างชัดเจนในรูปของความแตกแยก จนต้องมีการยุบสภา เนื่องจากการไม่ยอมรับพรรคประชาธิปัตย์ ในการพิจารณาแผนนโยบายผิดพลาดเกี่ยวกับการแจกเอกสารสิทธิที่ดินสปก.4-10 ตามนโยบายปฏิรูปที่ดิน จนกระทั่งถูกพรรคการเมืองฝ่ายค้านยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยพรรคหลังธรรมได้มีมติงดออกเสียงในการลงมติสนับสนุนรัฐบาล เมื่อการอภิปรายได้จบสิ้นลง ด้วยเหตุผลว่า รัฐบาลไม่สามารถตอบได้ข้อกล่าวหาได้ชัดเจน เมื่อพรรคหลังธรรมมีมติไม่สนับสนุนรัฐบาล เท่ากับว่าเสียงสนับสนุนรัฐบาลหายไปถึง 47 เสียง รวมทั้งสส.สมาชิกกลุ่ม 16 แห่งพรรคชาติพัฒนา(ภายหลังได้เข้าร่วมรัฐบาลแทนพรรคความหวังใหม่ที่ลาออกไป) ร่วมไม่สนับสนุนรัฐบาลด้วย ทำให้นายกรัฐมนตรีคือ นายชวน หลีกภัย ต้องตัดสินใจเลือกประกาศยุบสภา

5. ความขัดแย้งกับพรรคความหวังใหม่

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลนายชวน หลีกภัย นอกเหนือจากความขัดแย้งที่เกิดกับพรรคหลังธรรมแล้ว ยังพบความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคความหวังใหม่ด้วย ทั้ง ๆ ที่ พรรคประชาธิปัตย์เคยร่วมกันกับพรรคความหวังใหม่อย่างแน่นแฟ้น ในการคัดค้านนโยบายของพรรคหลังธรรมในการกระจายอำนาจ โดยการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่แล้วต้องเกิดความขัดแย้งกันเอง เมื่อเกิดเหตุการณ์คดีบั้งขี้ผึ้ง ซึ่งในขณะนั้นนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ใน

โศกเศร้าของพรรคประชาธิปไตยอยู่ และนายทวี ไกรคุปต์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม และรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ได้ออกมาประกาศถึงบุคคลที่หัวหน้าอยู่ในการป็นหุ้นครั้งนี้ว่า คือ "นิสเตอร์ที" ร่วมอยู่ด้วย การกล่าวหาของนายทวีได้รับการชานรับอย่างต่อเนื่องจาก ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง หัวหน้าพรรคมวลชนในลักษณะที่ว่า นิสเตอร์ทีก็คือ บุคคลที่ผู้ดำเนินการ ป็นหุ้นตัวจริง และเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้ ที่ไม่เข้าใจถึงคนของพรรคสังคมนิยมและพรรคความหวังใหม่ด้วย นั้นย่อมหมายถึงใครอื่นไปไม่ได้ นอกจากคนของพรรคประชาธิปไตย ประเด็น ตรงนี้ได้กลายเป็นชนวนปัญหาในเวลาต่อมา ทำให้เกิดการวิวาทระหว่างพรรคประชาธิปไตย และพรรคความหวังใหม่ขึ้น เมื่อนายธารินทร์ซึ่งเป็นคนของพรรคประชาธิปไตยถูกขอกกล่าวหา เช่นนั้น

นายทวี ไกรคุปต์ เป็นเหมือนร่างเงาของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และมีความสัมพันธ์ อย่างดีกับนายอานวย วีระวรรณ รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ การออกมาประกาศขอกกล่าวหาคนของพรรคประชาธิปไตยเช่นนี้ มีจุดประสงค์ที่เคลือบแฝงอยู่ นั่นคือ เพื่อปกป้องนายอานวย ที่ต้องขอกกล่าวหาว่าหัวหน้าอยู่ในคดีดังกล่าวด้วย ซึ่งการที่นายทวีกล่าวเช่นนี้ อาจเป็นการเปิดช่อง ทางให้แก่ฝ่ายค้าน เบนเป้าหมายในการโจมตีจากพรรคความหวังใหม่ไปยังพรรคประชาธิปไตย แทน และก็ประสบผลสำเร็จ เมื่อได้รับการสนับสนุนขอกกล่าวหาจากร.ต.อ.เฉลิมทันที จึงเป็น อีกกรณีหนึ่งที่ได้ตอกย้ำความบาดหมางลึก ๆ ระหว่างพรรคประชาธิปไตย และพรรคความหวัง ใหม่ให้มีมากขึ้น

นอกจากนี้ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทยที่พลเอกชวลิตเป็นรัฐมนตรีอยู่ก็ได้ สร้างปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปไตย และพรรคความหวังใหม่ให้เกิดขึ้นด้วย คือ กรณีการแต่งตั้งปลัดกระทรวงคมนาคมนายอนันต์ อนันตกุล ที่พลเอกชวลิตต้องการแต่งตั้ง นายอารีย์ วงศ์อารยะ แต่พรรคประชาธิปไตยต้องการให้มีการแต่งตั้งนายสว พราหมณี แทน หรือกรณีการโยกย้าย พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ ไปดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการกระทรวงมหาด ไทย ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้รับการคัดค้านจากพรรคประชาธิปไตย

5.1 ปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ในสมัยรัฐบาลของนายชวนได้มีการพิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่ 2 และ 3 ในหลายประเด็นด้วยกัน โดยเป็นการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างแก้ไข และเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของรัฐสภา ซึ่งมีประเด็นหนึ่งที่ต่อมาได้กลายเป็นชนวนปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ที่ไม่สามารถประนีประนอมกันได้ จนนำมาซึ่งความแตกแยกนั่นคือ ในประเด็นมาตรา 198-199 ที่ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น โดยระบุว่า ให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารองค์การส่วนท้องถิ่นในทุกระดับ (ดูรายละเอียดบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรา 198-199 ที่แก้ไขเพิ่มเติมตามมติของคณะกรรมการวิสามัญ ฯ โดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติที่ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธต้องการแก้ไข ในตารางที่ 2-3) แต่พลเอกชวลิตที่ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ร่วมกับ นายชูวงศ์ ฉายะบุตร อธิบดีกรมการปกครอง สำนักรายชื่อวุฒิสมาชิกและสส. เพื่อขอให้มีการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 198-199 ดังกล่าว โดยต้องการให้แก้ไขกลับมาใช้อย่างเดิมที่ระบุว่า ให้มีการแต่งตั้งผู้บริหารองค์การส่วนท้องถิ่นทุกระดับได้ในบางกรณีแทน สำหรับทางด้านพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ โดยเฉพาะ พรรคประชาธิปัตย์ไม่ยินยอมตามข้อเรียกร้องของพลเอกชวลิต จนกลายเป็นปัญหาความขัดแย้ง

สำหรับเหตุผลที่พลเอกชวลิตไม่ยอมรับในร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 198-199 ของคณะกรรมการวิสามัญฯ นี้ เนื่องจากว่า ในการแก้ไขในมาตรา 198-199 ของคณะกรรมการฯ ที่ออกมาเช่นนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อกระทรวงมหาดไทยโดยตรง ปฏิบัติการคัดค้านของพลเอกชวลิตปรากฏออกมา พร้อมเหตุผลข้ออ้างที่ว่า จะทำให้เกิดความสับสนได้ ถ้ากฎหมายฉบับนี้บังคับใช้แล้ว เพราะต้องมีการเลือกตั้งในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นกันัน ผู้หญิงบ้าน

หรือกรรมการสภาตำบล จะต้องมีการรื้อกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยใหม่หมด และหากปฏิบัติตามกฎหมายใหม่ดังกล่าว จะเป็นการใช้กำลังคนและกำลังเงินเป็นจำนวนมากเกินความพร้อมที่กระทรวงมหาดไทยมี และยิ่งขาดความพร้อมขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วย การอ้างเหตุผลของพลเอกชวลิตเป็นใบสั่งที่ร่างรัฐธรรมนูญนั้น ได้มีการกำหนดบทเฉพาะกาลไว้ยาวนานถึง 4 ปี เพื่อให้มีการเตรียมความพร้อม และให้เวลาในการแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามพันธสัญญาของรัฐธรรมนูญ เมื่อมีผลบังคับใช้

อนึ่ง การคัดค้านไม่เห็นด้วยกับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 198-199 ของพลเอกชวลิต อาจจะเริ่มต้นมาจากความไม่พอใจของพรรคความหวังใหม่ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์อันหลาย ๆ กรณี และมาแสดงออกโดยผ่านทางกรรณิการมาตรา 198-199 แทน ไม่ว่าจะเป็นกรณีเพชรฆาตอุทธรณ์ หรือกรณีสังหารแม่ลูกตระกูลศรีชนะ ซึ่งทั้งที่เกิดขึ้นช่วงรัฐบาลนายชวน ซึ่งทั้งสองกรณีควรจะเป็นผลงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่นายชวนหรือนายกรัฐมนตรีกลับแย่งยึดผลงานไป ท้าให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่พอใจ และนอกจากนี้ อาจมีประเด็นเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยในแง่ที่ว่า พรรคความหวังใหม่ได้คุมกระทรวงมหาดไทยไว้ และถ้าทำสิ่งใดที่ข้าราชการมหาดไทยไม่พอใจดังเช่น การลดอำนาจด้วยการให้มีการเลือกตั้งในท้องถิ่น อาจจะส่งผลกระทบต่อผลการเลือกตั้งทั่วไป ที่อาจจะมีการมีเงินสนับสนุนต่อไปได้ ทั้ง ๆ ที่ในการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา 198-199 ว่าด้วยการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น เป็นนโยบายที่พรรคความหวังใหม่เคยใช้ในการหาเสียงช่วงเลือกตั้ง และได้มีการจัดวางนโยบายรัฐบาลด้วย แต่กลับมากัดคำตนเอง นอกจากนี้การแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 198-199 ที่เป็นชนวนปัญหายังเป็นมิติที่คณะกรรมการการฯ ร่วมกันเห็นชอบให้มีการแก้ไขแล้ว ดังนั้นเมื่อพลเอกชวลิตแสดงการคัดค้าน จึงทำให้สมาชิกพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล ได้แก่ พรรคเสรีธรรม พรรคเอกภาพ และพรรคพลังธรรม ที่เห็นด้วยกับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ เกิดความไม่พอใจขึ้นและหากประเด็นนี้ไม่ผ่าน ก็พร้อมจะถอนตัวออกจากการร่วมรัฐบาลทันที ในขณะที่พลเอกชวลิตก็ยืนยันแข็งกร้าว

ต่อการคัดค้านและพยายามหาเสียงสนับสนุนในพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลด้วยจำนวนมากที่สุด และเป้าหมายที่เล็งไว้คือ สส.กลุ่ม 23 แห่งพรรคหลังธรรมที่มีความขัดแย้งกับพรรคหลังธรรมที่ตนสังกัดอยู่ จนกระทั่งเป็นความแตกแยก แยกตัวออกจากพรรคมารเป็นกลุ่มอิสระ นอกจากนี้ทางด้านพรรคความหวังใหม่ประกาศอย่างเด็ดขาดไม่ยอมสนับสนุนร่างที่คณะกรรมการฯ เสนอไว้ แต่จะมีการเพิ่มเติมข้อความที่เป็นการรักษาสถานะภาพของกานัน ผู้ใหญ่บ้าน ในองค์การบริหารส่วนตำบลเอาไว้ และพรรคความหวังใหม่พร้อมจะให้ออกจากการร่วมรัฐบาล แต่จะไม่ยอมลาออกเองหรือถอนตัวเอง

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาอย่างแท้จริงจะพบว่า การคัดค้านมาตรา 198-199 ของพลเอกชวลิตและพรรคความหวังใหม่แสดงให้เห็นว่า เป็นการคัดค้านอย่างไม่มีหลักการ หากแต่เป็นการคัดค้าน เพื่อหวังผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจหมายถึง การหาเสียงไว้สำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป โดยสามารถพิจารณาได้จากแนวนโยบาย และแผนงานของพรรคความหวังใหม่ที่ปรากฏว่า ได้มีการระบุถึงการส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลผสม 5 พรรค ที่แถลงต่อรัฐสภา ล้วนสอดคล้องเป็นอย่างดีกับเนื้อหาของมาตรา 198-199 ของร่างรัฐธรรมนูญ และในคณะกรรมการพิจารณา ยังมีกรรมการที่เป็นคนของพรรคความหวังใหม่ด้วยถึง 4 คน อันได้แก่ นายกรีฑ กงเพชร, นายสุรพล ดนัยตั้งตระกูล, นายอรุณสิทธิ์ ทรัพย์สิทธิ์ และอีกคนหนึ่งที่ไม่ได้เป็นสส.คือ นายจาตุรงค์ ฉายแสง และกรรมการที่มาจากวุฒิสภาและมาจากกระทรวงมหาดไทย 2 คนคือ นายอารีย์ วงศ์อารยะ ปลัดกระทรวงมหาดไทย และนายชูวงศ์ ฉายะบุตร อธิบดีกรมการปกครอง ซึ่งการพิจารณาร่างแก้ไขมาตรา 198-199 ที่มีบุคคลเหล่านี้ร่วมด้วย ได้ผ่านความเห็นชอบอย่างเป็นเอกฉันท์ต่อร่างแก้ไขและเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยเฉพาะประเด็นปัญหามาตรา 198-199 ไม่ปรากฏมีผู้ใดไม่ว่าจะเป็นกรรมการ หรือสส.หรือวุฒิสมาชิก ขอสงวนคำแปรญัตติหรือไม่ยอมรับแต่อย่างใด เท่ากับว่าการที่พลเอกชวลิตออกมาคัดค้าน เป็นการคัดค้านภายหลังจากร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ผ่านเข้าพิจารณาในวาระ 2 แล้ว จึงขาดหลักการในการคัดค้านมาก

บทบัญญัติที่ระบไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ที่ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงมหาดไทย ต้องการ
 แก้ไขให้เป็นไปตามนี้

มาตรา 198 สมาชิกสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นหลัก
 การแต่งตั้งสมาชิก จะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่ทำเป็นตามบทบัญญัติแห่ง
 กฎหมาย และต้องมีจำนวนน้อยกว่าสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ทำวิธีวิธีออกเสียงลงคะแนนโดย
 ตรงและลับ

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดบทบัญญัติกฎหมายมาตรา 198 และ
 มาตรา 199 ที่ระบไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ที่
 แก้ไขตามมติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 และกระทรวงมหาดไทย

บทบัญญัติที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ตามมติของคณะกรรมการการวิสามัญ ชุดที่มีนายประจวบ ไขวยุทธ เป็นประธาน มาตรา 198 การปกครองท้องถิ่นทุกระดับในทุกจังหวัด รวมทั้งนครหลวงที่มี มีสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการ เลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น และต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนด ในกฎหมาย

มาตรา 199 การเลือกตั้งสมาชิกของสภาท้องถิ่น หรือวิธีออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและลับ

การเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นจะวิธีวิธีออก เสียงลงคะแนนโดยตรงและลับหรือจะให้สภาท้องถิ่นเลือกตั้งจากสมาชิกของสภา ท้องถิ่นก็ได้ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งตาม มาตรานี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

บทเฉพาะกาล ในระหว่างวันที่ยังมิได้มีการแก้ไขปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น ไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 198 และมาตรา 199 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้กฎหมายว่า ด้วยการปกครองท้องถิ่นที่ใช้บังคับในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมี กฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 198 และมาตรา 19 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

ตารางที่ 3 แสดงรายละเอียดมาตรา 198 และมาตรา 199 ตามมติของ คณะกรรมการการวิสามัญชุดนายประจวบ ไขวยุทธ เป็นประธาน

5.2 ความแตกแยกภายในพรรคความหวังใหม่

ในช่วงเวลาเดียวกันกับที่พรรคความหวังใหม่เกิดปัญหาความขัดแย้งกับพรรคร่วมรัฐบาล โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคของตนเองด้วย เมื่อได้เข้าร่วมรัฐบาล ก็ได้เกิดปัญหาความแตกร้าวจนระหว่างสมาชิกภายในพรรคคือ ระหว่างนายพิศาล มูลศาสตรสาทร กับพันเอกศรชัย มนต์ริ้วตรี อันมีสาเหตุมาจากการแก่งแย่ง จัดแย้งกันเกี่ยวกับตำแหน่งเลขาธิการพรรค ซึ่งนายพิศาลดำรงตำแหน่งดังกล่าวนี้อยู่ โดยมีสมาชิกพรรคสส.สายอีสานกลุ่มหนึ่งให้การสนับสนุน แต่มีสส.อีกจำนวนหนึ่งที่มีความต้องการจะผลักดันให้นายอานวย วีรรณ จันดำรงตำแหน่งนี้แทน โดยมีพันเอกศรชัย นายทหารคนสนิทและฝ่ายเสนานิการของหัวหน้าพรรคคือ พลเอกชวลิต สนิบสนุนอยู่ สส.กลุ่มที่ต่อต้านนายพิศาลเป็นกลุ่มย่อยที่รวมตัวกันขึ้นมาในนาม "กลุ่มลูกพระพาย" และ"กลุ่มยังเติร์ก" ที่มาจากสส.ภาคเหนือ เป็นแกนหลักรวมตัวกันร่วมด้วยสส.อีสานบางส่วนโดยการต่อต้านครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องให้มีการปรับปรุงและแก้ไขข้อบังคับพรรคใหม่ อย่างไรก็ตามการรวมตัวกันนี้มิได้มีเพียงเหตุผลดังกล่าว หากแต่ยังมีเหตุผลเบื้องลึกคือ ต้องการผลักดันให้นายพิศาลพ้นจากตำแหน่งเลขาธิการพรรคด้วย ในขณะที่ฝ่ายของนายพิศาลก็มีผู้สนับสนุนอยู่ด้วยในนาม "กลุ่มเอกภาพ"ที่เกิดขึ้นด้วยการประสานระหว่างนายเสริมศักดิ์ การุณกับนายสุจิน ภูพานนท์ และนายชิงชัย มงคลธรรม ซึ่งเรียกอีกอย่างว่า "กลุ่มวาดะห์"

ด้วยสาเหตุจากความขัดแย้งในเรื่องตำแหน่งเลขาธิการพรรคและการมีบทบาทสำคัญในพรรค ทำให้พรรคความหวังใหม่เกิดมุ้งหรือกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มของนายพิศาล กลุ่มเอกภาพ กลุ่มลูกพระพาย และกลุ่มยังเติร์ก แต่ยังมีกลุ่มอื่น ๆ อีกที่อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเหล่านี้ ซึ่งได้แก่ กลุ่มของนายวีระ มุสิกพงศ์ กลุ่มของนายพล เช่น พลเอกศิริ กิระพันธุ์, พลเอกสนั่น เสวตเศรณี, พลเอกปัญญา สิงห์ศักดิ์ เป็นต้น รวมทั้งกลุ่ม

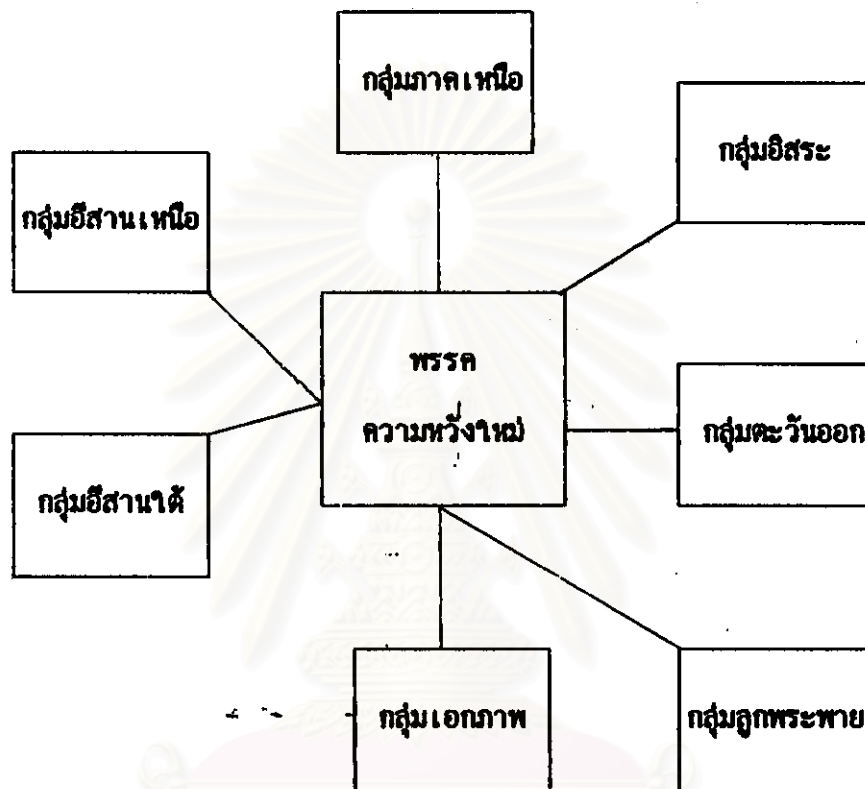
ศส. สอดตกของพรรคทั้งหลาย ปัญหาความขัดแย้งในกรณีอื่น ๆ เช่น การเกิดการพลิกปราย ชื่อคณะรัฐมนตรีของพรรคความหวังใหม่จากพ.อ.ศรัชัย มนต์วิจิตรที่นำปรายชื่อเข้ายื่นต่อ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีขณะนั้นก่อน (สัมภาษณ์วารสาร, 15-21 พฤศจิกายน 2535, 5-7) ทำให้กลุ่มของนายพิศาลมพอใจ เกิดเป็นปัญหาความขัดแย้งขึ้นอย่างรุนแรงหรือกรณีกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นกระทรวงตั้งใหม่ในรัฐบาลชุดนี้ ซึ่งพรรคความหวังใหม่ได้ โครวคำของรัฐมนตรีว่าการ แต่กลับสร้างปัญหาให้มาก เมื่อเกิดการแก่งแย่งกันขึ้นระหว่างศส. กลุ่มต่าง ๆ ภายในพรรค และกลายเป็นความขัดแย้งจนเกือบแตกแยก เมื่อพลเอกชวลิตต้อง แก้ปัญหาด้วยการดำรงตำแหน่งนี้เอง อันเป็นการดำรงตำแหน่งควบ 2 ตำแหน่งคือ ตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ทำให้ลดข้อขัดแย้งภายในพรรคได้ระดับหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป ปัญหาความแตกแยกภายในพรรคความหวังใหม่ที่เกิดขึ้น อาจจะมอง ได้ว่า เป็นผลมาจากการที่มีขั้วอำนาจหรือกลุ่มย่อยหลายกลุ่มในพรรค และเมื่อมีกลุ่มที่พลาดหวังจากตำแหน่งทางการเมืองสำคัญ ๆ เช่น ตำแหน่งที่กำกับมีบทบาทมากภายในพรรคอย่างเช่น ตำแหน่งเลขาธิการพรรคหรือตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นต้น จึงกลายเป็นความแตกแยกได้อย่าง รวดเร็ว ซึ่งปัญหาภายในพรรคความหวังใหม่นี้ หากไม่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงอย่างรวดเร็ว ย่อมอาจมีผลกระทบต่อ การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ของหัวหน้าพรรค อย่างแน่นอน และนั่นย่อมหมายถึงว่า จะต้องส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล นายชวนที่มีพรรคความหวังใหม่ร่วมอยู่ด้วยตามลำดับและปัญหาความขัดแย้ง แยกแยกของพรรค ความหวังใหม่ ก็เป็นอีกกรณีหนึ่ง ที่มีบทบาทกับพรรคการเมืองที่ร่วมในรัฐบาลผสมตามสังขรรณ การเมืองของประเทศไทย

5.3 ผลที่เกิดขึ้น

จากปัญหาความขัดแย้งในประเด็นเรื่อง การแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะมาตรา 198-199 ได้กลายเป็นสภาพแตกแยก เมื่อพรรคความหวังใหม่ประกาศลาออกจากการร่วมรัฐบาล เนื่องจากไม่สามารถตกลงกันได้ โดยที่ประชุมรัฐสภาได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 198-199 แล้ว ปรากฏว่า ที่ประชุมมีมติให้คงไว้ตามร่างเดิมของคณะกรรมการวิสามัญ ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคความหวังใหม่กลับลงมติร่วมกับสส. ฝ่ายค้านและวุฒิสมาชิกส่วนใหญ่แสดงการคัดค้าน ดังนั้นพรรคความหวังใหม่จึงได้ตัดสินใจลาออกจากการร่วมรัฐบาล ด้วยความคาดหวังว่า หากพรรคความหวังใหม่ถอนตัวจากการร่วมรัฐบาลแล้ว รัฐบาลก็จะเหลือเสียงสนับสนุนในสภาฯ ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ซึ่งต้องมีการลาออกและรัฐบาลต้องยุบสภา เนื่องจากก่อนหน้าการลาออกจากรัฐบาลของพรรคความหวังใหม่ ทางด้านพรรคการเมืองฝ่ายค้านคือ พรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคมและพรรคประชากรไทยได้ทำสัตยาบันร่วมกันว่า จะไม่ยอมเข้าร่วมกับรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย

ความขัดแย้งระหว่างพรรคความหวังใหม่กับบรรดาพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดเป็นความแตกแยกในเวลาต่อมา ปรากฏออกมาในรูปของความขัดแย้งกันในด้านนโยบายความคิดทางการเมือง อย่างเห็นได้ชัดกว่ากรณีการแตกแยกของพรรคกิจสังคมที่เกิดก่อนหน้านี้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว พรรคความหวังใหม่และบรรดาพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลอื่น ๆ ต่างมีความไม่ลงรอยกันอยู่แล้ว โดยเฉพาะในด้านอุดมการณ์ ความคิดทางการเมือง หากแต่ที่สามารถทำงานร่วมกันได้ ก็ด้วยผลประโยชน์ทางการเมืองที่สามารถตกลงกันได้ในระยะแรก และมามีปัญหาความขัดแย้งกันในด้านนโยบาย จนนำมาซึ่งการแตกแยกกันที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 7 แสดงการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ภายในพรรค

ความหวังใหม่ของสมาชิกพรรค

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อสมาชิกสังกัดกลุ่มย่อยต่าง ๆ ภายใต้อหุภคความหวังใหม่

ชื่อกลุ่ม	สมาชิก
กลุ่มพระพวย	นายทวี ไกรคุปต์, นายกริช กงเพชร, นายเฉลิมยศ แสนวิเศษ, นายพิทักษ์ ศรีตะบุตร, นายไพจิตร ศรีวรชาน, นายสนิท จันทรวงศ์, นายอรรถสิทธิ์ ทวีสิทธิ์, นายบุญทอง วงศ์กวี, นายเทอดภูมิ ใจดี
กลุ่มอีสานใต้	นายพิศาล มูลศาสตร์สาทร, นายเกียรติ ศรีสุรินทร์, นายวิทยา จันอาสา, นายมานพ จรัสดารงนิตย์, นายชิงชัย มงคลธรรม, นายระวี กิ่งคำวงศ์, นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย, นายสวัสดิ์ สืบสายพรหม, นายทุนสวัสดิ์ มูลศาสตร์สาทร
กลุ่มภาคเหนือ	นายบุญชู ตรีทอง, นายวาสิทธิ์ พัทธบุตร, นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์, นายธวัชวงศ์ ๗ เชียงใหม่, นายประเทือง ปานลักษณ์, นายบัญญัติ จินาคา, นายมนตรี ด่านใหญ่
กลุ่มเอกภาพ	นายเด่น ใต้มีนา, นายไพศาล ยิ่งสมาน, นายวันฉุยหะมัดนอร์ มะทา, นายมุข สุไลมาน, นายสุติน ภูยกุธานนท์, นายศรีเพ็ญ อุดรสิทธิ์
กลุ่มภาคตะวันออกเฉียง	นายเสริมศักดิ์ การุญ, นายบุญล ธิกุล, นายมงคล ไกรวัฒน์สุรย์

ชื่อกลุ่ม	สมาชิก
กลุ่มอีสานเหนือ	นายฉัตรชัย เอียบสกุล, นายเฉลิมชัย เอียบสกุล, นายสุรพล คณัตถ์ตระกูล
กลุ่มอีสาน	นายเกษม รุ่งชนะเกียรติ, นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์, นายแก้ว บัวสุวรรณ, นายขุนทอง ภูผาเดือน, นายเฉลิมชัย อุฬารกุล นายบวร ภูจรีต, นายบุญจง วิสมหมาย, นายประสงค์ บุรณพงศ์, นายพา อักษรเรือ, นายไพฑูรย์ แก้วทอง, นายภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ, นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล, นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์, นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ

ที่มา : นิตยสารสยามโพสต์ ฉบับวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2537

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การถอนตัวของพรรคความหวังใหม่จากการร่วมรัฐบาล เป็นการตัดสินใจที่เปี่ยมไปด้วยความมั่นใจว่า อาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในลักษณะของการยุบสภาตามมานั่นเอง เพราะว่ารัฐบาลขาดเสถียรภาพ และไม่มีพรรคการเมืองในด้านฝ่ายค้านยอมเข้าร่วมรัฐบาลตามสัญญาบัตรที่มีร่วมกัน แต่แล้วพรรคชาติพัฒนากลับนำสส. เข้าร่วมรัฐบาล ทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนสส. ทั้งหมด โดยข้ออ้างของพรรคชาติพัฒนาที่ละเมิดสัญญาบัตรร่วมกันคือ ถ้าพรรคชาติพัฒนาไม่เข้าร่วมรัฐบาล พรรคการเมืองฝ่ายค้านอื่นก็พร้อมจะเข้าร่วมรัฐบาลอยู่แล้ว ดังนั้นพรรคชาติพัฒนาจึงตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาลนายชวนแทนพรรคความหวังใหม่ก่อน โดยไม่มีข้อแม้เงื่อนไขใด ๆ และเกิดความลงตัวของสมาชิกพรรคชาติพัฒนากับการเข้าร่วมรัฐบาล จนไม่ต้องมีการปรับเปลี่ยนใด ๆ ในรัฐบาลมาก โดยพรรคประชาธิปัตย์ยอมสละโควตากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ด้วย

แต่ในการดึงพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลแทนพรรคความหวังใหม่ลาออกจากการร่วมรัฐบาลได้เกิดความวุ่นวายขึ้นขณะหนึ่งเมื่อสส. พรรคพลังธรรมในนามกลุ่ม 23 ที่มีความขัดแย้งกับสมาชิกพรรคเดียวกันอยู่ ได้ออกมาแถลงในนามกลุ่ม 23 อย่างแข็งกร้าวว่า ไม่อาจยอมรับมติกรรมการบริหารพรรคพลังธรรมที่เห็นชอบกับการนำพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลตามการริเริ่มของพรรคพลังธรรมได้ พร้อมทั้งได้มีการเรียกร้องให้มีการทบทวนการร่วมรัฐบาล และประกาศจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างอิสระ ไม่ขึ้นกับมติพรรคอีกต่อไป ขณะเดียวกันกับภายในพรรคชาติพัฒนา ก็เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคจากการเข้าร่วมรัฐบาลด้วย กล่าวคือ สส. พรรคในนามกลุ่ม 16 และสส. ภาคกลางบางส่วน ที่คาดหวังจากการได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี ถึงแม้จะมีส่วนหนึ่งได้รับตำแหน่ง แต่ในส่วนที่ไม่ได้รับก็ได้แสดงความไม่พอใจออกมา โดยเฉพาะในปีกของสส. ภาคตะวันออก นำโดยนายสุชาติ ตันเจริญ โดยมีนายไพโรจน์ สุวรรณฉวี นายขยงค์ อรุณเวสสะเศรษฐ์ คอยสนับสนุนอย่างเปิดเผย

นอกจากนี้ยังมีสส.ส่วนอื่นอีกเช่น นายสมาน ภูมิกาญจนะ สส.ปราจีนบุรี ที่แสดงความไม่พอใจที่ตำแหน่งรัฐมนตรีของพรรคชาติพัฒนา เป็นของสส.ในสายอีสานเป็นส่วนใหญ่ พร้อมทั้งยังได้แสดงท่าทีจะประสานมือกับกลุ่มสส.ตะวันออกเคลื่อนไหวเพื่อแสดงความไม่พอใจกับการตัดสินใจของแกนนำพรรคด้วย และปัญหาความขัดแย้งจากการที่สส.ไม่พอใจในการเข้าร่วมรัฐบาลคราวนี้ได้เป็นชนวนสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกแยกของพรรคร่วมรัฐบาลในเวลาต่อมา

6. ความขัดแย้งในเรื่องการออกเอกสารสิทธิที่ดิน

ในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้ง พรรคประชาธิปไตยได้วางนโยบายในประเด็นเรื่อง การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร และการออกเอกสารสิทธิ์สปก.4-01 ให้กับเกษตรกร อันเป็นอีกนโยบายหนึ่งที่นอกเหนือจากนโยบายการกระจายอำนาจการปกครอง แต่สำหรับนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรและการออกเอกสารสิทธิ์สปก.4-01นี้ พรรคประชาธิปไตยได้พยายามให้เกิดผลทางปฏิบัติจริง ๆ โดยมีการผลักดันให้เป็นนโยบายของรัฐบาลเป็นผลสำเร็จตลอดเวลา 2 ปีว่า รัฐบาลจะต้องประสบความสำเร็จในการเร่งรัดปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรให้ได้ ปีละ 4-5 ล้านไร่ ในปี 2536 และเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 2537 และสามารถออกเอกสารสิทธิได้อีก 7 ล้านไร่ แต่แล้วนโยบายดังกล่าวของพรรคประชาธิปไตยกลับส่งผลกระทบต่อพรรคประชาธิปไตยและรัฐบาล ในลักษณะของการเป็นจุดสร้างปัญหาความขัดแย้งขึ้นระหว่างพรรคประชาธิปไตยและรัฐบาลในเวลาต่อมา คือ ช่วงสองปีแรกของการออกเอกสารสิทธิ์ เป้าหมายของรัฐบาลที่วางไว้ถึงผู้ที่ควรจะได้รับสิทธิ์ดังกล่าว เป็นผู้ยากไร้ และไม่มียี่สิบเป็นของตนเอง

แต่เมื่อได้ปฏิรูปดินนโยบายแล้วปรากฏว่า มีเศรษฐีต่างจังหวัดถูกจัดได้รับสิทธิ์ดังกล่าวนี้หลายคน นอกเหนือจากเกษตรกร และหนึ่งในเศรษฐีดังกล่าวนี้ได้นำชื่อ นายทศพร เทพบุตร ซึ่งเป็นสามีของนางอัญชลี เทพบุตร สส.ภูเก็ต พรรคประชาธิปไตย และเลขานุการ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมอยู่ด้วย อันเป็นเหตุให้ สส.พรรคการเมือง ฝ่ายค้านตัดสินใจเป็นผู้ถืออภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ซึ่งเป็น สส.พรรคประชาธิปัตย์ในเวลาที่มาทันที แต่ปรากฏว่า ทั้ง 2 คนได้ชิง ลาออกจากตำแหน่งไปก่อนที่จะมีการอภิปราย ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับที่พรรคความหวังใหม่ได้ออกจากการร่วมรัฐบาล ไปเป็นพรรคฝ่ายค้าน และพรรคชาติพัฒนา ได้เข้ามาเสริมแทน ดังนั้นนายชวน จึงได้แต่งตั้งนายประจวบ ไชยสาส์น จากพรรคชาติพัฒนา เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และแต่งตั้งนายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ เป็นรัฐมนตรีช่วย แต่อย่างไรก็ตามกรณีการออกเอกสารสิทธิ สปก. 4-01 กลับได้สร้างปัญหาต่อ ไปอีกจนถึงขั้นเป็นชนวนแห่งการแตกแยกระหว่างพรรคการเมือง เป็นอีกกรณีหนึ่งที่แสดงให้เห็น ถึงปัญหาความแตกแยกระหว่างพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลเดียวกัน

การเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคชาติพัฒนา เป็นไปพร้อมกับการรับมอบหมายให้ดูแลสะสาง ปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ขณะนั้นคือ ปัญหาการออกเอกสารสิทธิ สปก. 4-01 ซึ่งได้สร้างปัญหายุ่งยาก ให้แก่พรรคชาติพัฒนา เมื่อนายไพโรจน์ สุวรรณฉวี สส.พรรคชาติพัฒนา ซึ่งเป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการหาหลักฐานความไม่ชอบมาพากลของรัฐบาลเกี่ยวกับ การออกเอกสารสิทธิ สปก. 4-01 มาแต่ต้นก่อนที่พรรคชาติพัฒนาจะเข้าร่วมรัฐบาล แต่เมื่อพรรคชาติพัฒนา เข้าร่วมรัฐบาล แล้ว นายไพโรจน์ สุวรรณฉวียังคงโจมตีรัฐบาลต่อไป ร่วมด้วยเพื่อน สส. ที่รวมตัวกันเป็นนาม กลุ่ม 16 และร่วมมือกับพรรคการเมืองฝ่ายค้านโจมตีข้อบกพร่องงานนโยบาย เกี่ยวกับการปฏิรูป ที่ดินเพื่อการเกษตรของรัฐบาล โดยเสนอข้อเท็จจริงให้ประชาชนทราบ และให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน อันเป็นการสร้างปัญหาให้แก่รัฐบาลเป็นอย่างมาก โดยที่หัวหน้าพรรคชาติพัฒนา คือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณไม่สามารถยับยั้งการพูดของสมาชิกพรรคในทางลบที่มีต่อรัฐบาลใด ๆ ได้เลย

เมื่อมีการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติในวาระรัฐบาล พรรคชาติพัฒนาได้มีมติในที่ประชุมของพรรคให้พรรคสนับสนุนรัฐบาล ปรากฏว่า สส.พรรคชาติพัฒนาได้แสดงจุดยืนที่แตกต่างกันออกมา โดยมีที่ใหม่เห็นด้วยต่อการสนับสนุนรัฐบาลอันได้แก่ ว่าที่ร.ต.ไพโรจน์ สุวรรณวี สส.นครราชสีมา ที่ออกมาโจมตีกรณีไอ้ฉลนสก.4-01 ต่อ นายชวนและพรรคประชาธิปัตย์มาโดยตลอด หรือนายวิเชียร ขาวขำ สส.อุตรธานี หรือนายบรรจง โกสิยพันธ์ุ สส.ร้อยเอ็ด ในขณะที่ สส.อีก 9 คน ที่งดออกเสียง และมีผู้เห็นด้วยกับมติพรรค 44 เสียง แสดงถึงการเกิดความแตกแยกกันระหว่าง สส.พรรคชาติพัฒนาในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายนี้อย่างชัดเจน

อนึ่ง ปรากฏการณ์ความแตกแยกทางความคิดในพรรคชาติพัฒนานี้บ่งชี้ว่า ได้ก่อปัญหาให้กับ นายชวน หลีกภัย และสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์มาก แต่ในทางตรงกันข้าม การที่ นายไพโรจน์ สุวรรณวี โจมตี นายชวน และพรรคประชาธิปัตย์ กลับเป็นผลดีแก่พลเอกชาติชาย เพราะเท่ากับว่าพรรคประชาธิปัตย์จะต้องมุ่งความสนใจไปยังพรรคชาติพัฒนา อันเป็นพรรคที่มีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล โดยเชื่อว่า หากพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมอยู่ในรัฐบาลนี้ต่อไป รัฐบาลจะอยู่ตลอดจนครบเทอม แม้จะต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงหลังการอภิปรายผ่านวาระไปแล้ว และจะมีพรรคหลังธรรมร่วมรัฐบาลต่อไปหรือไม่ก็ตาม ด้วยเหตุนี้พรรคชาติพัฒนาจึงมีกำลังต่อรองและยื่นเงื่อนไขให้พรรคประชาธิปัตย์ได้

แต่ในขณะเดียวกัน พรรคประชาธิปัตย์อาจจะเลือกวิธีการยุบสภา ซึ่งทางเลือกที่จะเป็นการปิดทางที่จะให้โอกาสแก่พลเอกชาติชาย ได้จัดตั้งรัฐบาลใหม่ได้ ตามเงื่อนไขที่พรรคการเมืองฝ่ายค้านยื่นเสนอมามาก่อนหน้านี้ได้ เนื่องจากว่าในการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ยังต้องขึ้นอยู่กับ นายชวน ผู้ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีที่จะเป็นผู้นำหรือ นายกรัฐมนตรีคนต่อไป ขึ้นอยู่กับสภา แสดงให้เห็นว่า หากเกิดปัญหาความแตกแยกขึ้นระหว่างพรรคชาติพัฒนาและพรรคประชาธิปัตย์ ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ไม่ได้มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งกันในด้านนโยบายการปฏิรูปที่ดินและ

การออกเอกสารสิทธิ์ดังกล่าวนี้อย่างแท้จริงแต่อย่างใด แต่เป็นความแตกแยกที่มาจากการอาศัยความ จัดแย้งด้านความคิด นโยบายทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการเมืองก็มากกว่า

7. การยุบสภา

การดำเนินนโยบายทางการเมืองผิดพลาดของพรรคประชาธิปัตย์ ได้กลายมาเป็นปัญหาใหญ่ต่อเสถียรภาพรัฐบาลที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำจัดตั้ง และยังมีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลเดียวกัน คือ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติพัฒนา และรวมถึงพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะพรรคพลังธรรม จนทำให้รัฐบาลต้องประสบกับสภาพการณ์การแตกแยกและนำมาซึ่งการยุบสภาในที่สุด นั่นคือ เมื่อมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลจบลง ในวันที่ 17 พ.ค. 2538 ได้ปรากฏมติจากพรรคพลังธรรม หนึ่งในพรรคร่วมรัฐบาลให้งดออกเสียงให้รัฐบาล ด้วยเหตุผลที่ว่า รัฐบาลตอบได้ข้อกล่าวหาของพรรคการเมืองฝ่ายค้านไม่ชัดเจน และรัฐมนตรีของพรรคทุกคนขอลาออกจากการร่วมรัฐบาล โดยให้เหตุผลว่า ถอนตัวเพื่อยึดหลักความชอบธรรม และประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเมื่อพรรคพลังธรรมมีมติไม่สนับสนุนรัฐบาล เท่ากับว่าเสียงสนับสนุนของรัฐบาลจะหายไปถึง 47 เสียง เหลือเพียง 155 เสียง ในขณะที่เสียงสนับสนุนของพรรคร่วมรัฐบาลบางคน ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม 16 ที่ไม่สนับสนุนรัฐบาลด้วย ทำให้ทางเลือกของรัฐบาลจึงมีอยู่เพียง 2 ทางคือ ยุบสภา หรือลาออกซึ่งนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีขณะนั้น ได้ตัดสินใจประกาศยุบสภา ในตอนเที่ยงวันที่ 19 พฤษภาคม 2538 ก่อนถึงกำหนดจะให้มีการลงมติที่กำหนดไว้เวลา 13.30 น. ของวันเดียวกันนั่นเอง

พรรคประชาธิปัตย์อ้างเหตุผลของการยุบสภาว่า มาซึ่งเกิดจากการยอมรับความคิดเห็นภาคินประเด้นอภิปรายไม่ไว้วางใจ แต่มาจากความไม่มีมารยาททางการเมืองของพรรค

หลังกรรม ปรากฏการณ์ทางการเมืองในช่วงนี้ แสดงให้เห็นถึงสภาพความแตกแยกทางความคิดอย่างเห็นได้ชัดเจนของสส. จากพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลเดียวกัน จนทำให้ไม่สามารถปฏิบัติออกมาเป็นรูปธรรมได้ หรือเมื่อมีความผิดพลาดในการปฏิบัติก็ไม่สามารถยอมรับกันได้ หรือความขัดแย้งกันอันเนื่องมาจากการขัดขวางกันเองในการปฏิบัติงาน จนกระทั่งกลายเป็นความขัดแย้งอย่างรุนแรงและเกิดการแตกแยกตามมา

เมื่อยุบสภาแล้ว รัฐบาลรักษาการของนายชวน วัฒนาคนตาหิววันที่ 2 ก.ค.2538 เป็นวันเลือกตั้ง ซึ่งภายหลังจากเกิดความแตกแยกของพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลของนายชวน จนนำมาซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้ ก็ได้มีบรรดาสส.ย้ายพรรคกันเป็นจำนวนมาก และสาเหตุสำคัญก็มาจากการเกิดความขัดแย้งภายในพรรคเก่าเป็นสำคัญ โดยการเคลื่อนไหวเพื่อย้ายพรรคได้มีเรื่อยมาจนกระทั่งถึงวันเปิดรับสมัครเลือกตั้งในวันที่ 1 มิถุนายน 2538 (ณรงค์ สินสวัสดิ์, 2539: 219-220) สรุปได้ว่า มีการย้ายพรรคดังนี้

- 1) พรรคหลังกรรม มีอดีตสส.ย้ายออกไปอยู่พรรคนานาชาติไทย 8 คน ไปอยู่พรรคประชาธิปัตย์ 3 คน ไปอยู่พรรคกิจสังคม 1 คน และไปอยู่พรรคชาติไทย 1 คน (ย้ายออกรวม 13 คน)
- 2) พรรคความหวังใหม่ มีอดีตสส.ย้ายออกไปอยู่พรรคประชาธิปัตย์ 2 คน ไปสังกัดพรรคชาติไทย 7 คน (ย้ายออกรวม 9 คน)
- 3) พรรคกิจสังคม มีอดีตสส.ย้ายไปสังกัดพรรคนานาชาติไทย 1 คน ไปสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน และพรรคความหวังใหม่ 1 คน (ย้ายออกรวม 3 คน)
- 4) พรรคเสรีธรรม มีอดีตสส.ย้ายไปสังกัดพรรคชาติพัฒนา 1 คน ย้ายไปพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน และพรรคความหวังใหม่ 1 คน (ย้ายออกรวม 3 คน)
- 5) พรรคเอกภาพ มีอดีตสส.ย้ายไปอยู่พรรคประชาธิปัตย์ 1 คน (ย้ายออก 1 คน)

- 6) พรรคชาติไทย มือคิดตส.ย้ายไปสังกัดพรรคประชาธิปไตย 1 คน ย้ายไปอยู่พรรคชาติพัฒนา 2 คน (ย้ายออกรวม 3 คน)
- 7) พรรคประชาธิปไตย มือคิดตส.ย้ายไปอยู่พรรคชาติพัฒนา 1 คน ย้ายไปอยู่พรรคนาไทย 1 คน (ย้ายออกรวม 2 คน)
- 8) พรรคชาติพัฒนา มือคิดตส.ย้ายไปอยู่พรรคนาไทย 3 คน ย้ายไปพรรคชาติไทย 9 คน ย้ายไปพรรคความหวังใหม่ 1 คน และพรรคกิจสังคม 1 คน (ย้ายออกรวม 13 คน) รวมแล้ว มือคิดตส.ย้ายพรรคการเมืองเลือกตั้ง เมื่อปี พ.ศ.2538 ทั้งสิ้น 47 คน

โดยสรุป รัฐบาลสมัยของนายชวน หลีกภัย มีการแตกแยกกันระหว่างพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลเดียวกัน ทั้งในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัว ซึ่งได้แก่ กรณีพรรคกิจสังคมอันเป็นปัญหาเกี่ยวกับการห้ามนายมนตรี หัวหน้าพรรค รับตำแหน่งรัฐมนตรีใด ๆ ในรัฐบาล รวมถึงกรณีการคืนทรัพย์สินให้แก่บุคคลที่ถูกคณะปฏิวัติยึด. ประกาศปิดทรัพย์สินหรือกรณีปัญหาความขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย ๆ ระหว่างพรรคเอกภาพกับพรรคประชาธิปไตย ซึ่งทั้งสามกรณีเป็นปัญหาส่วนตัวที่กระทบกระเทือนไปสู่การร่วมรัฐบาล โดยเฉพาะกรณีของพรรคกิจสังคม นอกจากนี้ยังมีการแตกแยกกันประเด็นเรื่องนโยบายการทำงานอันเกิดจากความไม่เห็นชอบร่วมกัน เช่น นโยบายกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น ในประเด็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ที่เป็นปัญหาระหว่างพรรคพลังธรรมกับพรรคร่วมรัฐบาล หรือการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ ในมาตรา 198-199 ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งและแตกแยกระหว่างพรรคความหวังใหม่กับพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ โดยเฉพาะพรรคประชาธิปไตยที่เป็นแกนนำรัฐบาล จนนำมาซึ่งการลาออกจากการร่วมรัฐบาลของพรรคความหวังใหม่ โดยพรรคประชาธิปไตยได้แก้ปัญหาด้วยการนำพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลแทน นอกจากนี้ยังมีการตีความแตกแยกระหว่างพรรคพลังธรรมหรือพรรคชาติพัฒนากับพรรคประชาธิปไตยในเรื่องนโยบายเช่นกันคือ นโยบายปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร และพรรคประชาธิปไตยจะแก้ปัญหาด้วยการปรับคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยอาจจะนำพรรคความหวังใหม่เข้าร่วมรัฐบาลอีกครั้งแทนพรรคชาติพัฒนา แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จนต้องนำมาซึ่งการยุบสภาในที่สุด

ตารางที่ 5
แสดงผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538

ชื่อพรรค	จำนวนสส.ที่ได้รับเลือกตั้ง
1.ชาติไทย	92
2.ประชาธิปไตย	86
3.ความหวังใหม่	57
4.ชาติพัฒนา	53
5.พลังธรรม	23
6.กิจสังคม	22
7.ประชากรไทย	18
8.น้ำไทย	18
9.เสรีธรรม	11
10.เอกภาพ	8
11.มวลชน	3
12.ดำรงไทย	-
13.ธรรมประชาธิปไตย	-
14.สยามประชาธิปไตย	-